

GRAMÀTICA DEL CATALÀ CONTEMPORANI

dirigida per

Joan Solà
Maria-Rosa Lloret
Joan Mascaró
Manuel Pérez Saldanya

amb la col·laboració de Gemma Rigau

Volum 2

SINTAXI
(1-16)

Editorial Empúries
Barcelona

Amb el projecte inicial d'aquesta gramàtica,
Joan Solà va obtenir el primer Premi Octavi Pellissa, l'any 1996.

Primera edició: juny del 2002

© Editorial Empúries, S. L.,
Peu de la Creu, 4, 08001 Barcelona
www.empuries.com
correu@empuries.com
gramatica@empuries.com

Compost a Victor Igual, S. L.
Còrsega, 237 - 08036 Barcelona

Imprès a Indústria Gràfica Domingo, S. A.
Indústria, 1 - 08970 Sant Joan Despí

Dipòsit legal: B. 24.538-2002
ISBN (de l'obra completa): 84-7596-869-4
ISBN (d'aquest volum): 84-7596-908-4

*Són rigorosament prohibides, sense l'autorització
escrita dels titulars del copyright, sota les sancions
establertes a la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta
obra per qualsevol procediment, incloent-hi la
reprografia i el tractament informàtic, i la distribució
d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públics.*

SINTAXI

- SADOCK, Jerrold M. (1988): «Speech act distinctions in grammar», dins Newmeyer (ed.) 1988: 183-197.
- SANDERS, José, and Wilbert SPOOREN (1997): «Perspective, Subjectivity, and Modality from a Cognitive Linguistic Point of View», dins Liebert *et al.* (ed.) 1997: 85-112.
- SBISÀ, Marina (1995): «Speech Act Theory», dins Verschueren *et al.* (ed.) 1995: 495-506.
- SEARLE, John R. (1976): «A classification of illocutionary acts», *Language in Society* (Cambridge) 5, pàg. 1-23.
- SEBEOK, Thomas A. (ed.) (1960): *Style in language*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.
- SOLÀ, Joan (1990): *Lingüística i normativa*. Barcelona: Empúries.
- (1994): *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*. Barcelona: Empúries. (Citem per l'ed. 21994.)
- (1995): *Llibre d'estil de l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona: Consorci per a la Normalització Lingüística / Ajuntament de Barcelona.
- (1999): *Parlem-ne: converses lingüístiques*. Barcelona: Proa.
- SPERBER, Dan, and Deirdre WILSON (1986): *Relevance. Communication and cognition*. Oxford / Cambridge: Blackwell. (Citem per l'ed. 21995.)
- SUÑER, Margarita (1999): «La subordinada sustantiva: La interrogación indirecta», dins Bosque i Demonte (ed.) 1999: 2149-2195.
- SWAN, Toril, Olaf Jansen WESTVIK (ed.) (1997): *Modality in Germanic Languages. Historical and Comparative Perspectives*. Berlin / New York: Mouton de Gruyter.
- VALIN, Robert D. van, Randy J. LAPOLLA (1997): *Syntax. Structure, meaning and function*. Cambridge: Cambridge University Press.
- VANELLI, Laura, e Lorenzo RENZI (1995): «La deissi», dins Renzi *et al.* (ed.) 1995: 261-375.
- VENY, Joan (1978): *Els parlars*. Barcelona: Dopesa. (Citem per l'ed. 41983: *Els parlars catalans*. Palma de Mallorca: Moll.)
- VERSCHUEREN, Jef, Jan-Ola ÖSTMAN, Jan BLOMMAERT (ed.) (1995): *Handbook of Pragmatics, Manual*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
- WHEELER, Max W., Alan YATES, Nicolau DOLS (1999): *Catalan. A Comprehensive Grammar*. London / New York: Routledge.

4

L'ORACIÓ COM A UNITAT INFORMATIVA

ENRIC VALLDUVÍ

SUMARI

- 4.1. ORDRE DE MOTS I SIGNIFICAT
- 4.1.1. VARIACIÓ TIPOLÒGICA
- 4.1.2. VARIACIÓ INTRALINGÜÍSTICA: ORDRE CANÒNIC I CONSTRUCCIONS MARCADES
- 4.2. PRONOMINALITZACIÓ I SUBJECTE IMPLÍCIT
- 4.2.1. PRONOMINALITZACIÓ
- 4.2.2. PRONOMS FEBLES I PRONOMS FORTS
- 4.2.3. EL SUBJECTE IMPLÍCIT
- 4.3. LA POSICIÓ DELS COMPLEMENTES ARGUMENTALS DEL VERB
- 4.3.1. ORDRE CANÒNIC DELS COMPLEMENTES
- 4.3.2. EFECTES DE LA PRONOMINALITZACIÓ FEBLE
- 4.3.3. ELEMENTS PESANTS I POSPOSICIÓ
- 4.3.4. EL MARGE ESQUERRE I LA SINISLOCACIÓ
- 4.3.5. EL MARGE DRET I LA DEXTRALOCACIÓ
- 4.3.6. DUPLICACIONS PRONOMINALS APARENTS I AUTÈNTIQUES
- 4.4. EL SUBJECTE
- 4.4.1. POSICIÓ CANÒNICA DEL SUBJECTE
- 4.4.2. UBICACIÓ DELS SUBJECTES POSTVERBALS
- 4.4.2.1. Subjecte i complementes argumentals
- 4.4.2.2. Subjecte i tipologia verbal
- 4.4.3. EL SUBJECTE I ELS MARGES ORACIONALS
- 4.4.4. LES POSICIONS DEL SUBJECTE: CONCLUSIONS
- 4.5. EL NIVELL INFORMATIU
- 4.5.1. L'EMBALATGE INFORMATIU
- 4.5.2. L'ARTICULACIÓ REMA-TEMA
- 4.5.3. LA MANIFESTACIÓ ESTRUCTURAL DE REMA-TEMA
- 4.5.3.1. La matriu oracional
- 4.5.3.2. Els marges esquerre i dret

4.6. ALTRES ELEMENTS ORACIONALS

- 4.6.1. FLEXIÓ REMÀTICA I DISLOCACIÓ DEL VERB
- 4.6.2. ELS COMPLEMENTES ADJUNTS
- 4.6.3. ADJUNTS EXTRÍNSECOS I CONNECTORS

4.7. ALTRES COL·LOCACIONS A L'ESQUERRA

- 4.7.1. ELS MOTS NEGATIUS I ALTRES ELEMENTS DE QUANTIFICACIÓ
- 4.7.2. ELS MOTS INTERROGATIUS
- 4.7.3. LA REMATITZACIÓ

4.8. L'EL·LIPSI ORACIONAL

- 4.8.1. ESTRUCTURA I TIPOLOGIA
- 4.8.2. EL·LIPSI I ESTRUCTURA INFORMATIVA

4.9. LES ORACIONS CLIVELLADES

- 4.9.1. TIPOLOGIA
- 4.9.2. SEMÀNTICA

BIBLIOGRAFIA

4.1. ORDRE DE MOTS I SIGNIFICAT

La variació en l'ordre de mots és una de les característiques més visibles de la sintaxi oracional. Quan hom parla d'ordre de mots, és a dir, de linealitat sintàctica, cal distingir entre les alternances que poden produir-se dins de les unitats sintàctiques bàsiques de l'oració (per exemple, dins del SN: *el pobre noi* vs. *el noi pobre*) i les alternances que es produeixen entre aquestes unitats bàsiques (per exemple: *El Pere ha trucat* vs. *Ha trucat el Pere*). Aquest capítol tracta aquest darrer tipus d'alternances.

4.1.1. VARIACIÓ TIPOLÒGICA

Com és ben sabut, l'ordre de mots és un paràmetre tipològic. És tradicional la catalogació d'una llengua en funció de l'ordre lineal bàsic del verb (V), el subjecte (S) i l'objecte (O). Així, hom parla de llengües SVO, SOV, VOS, etc.: el turc, per exemple, presenta l'ordre SOV, mentre que llengües com l'anglès presenten l'ordre SVO. El català, tradicionalment, també ha estat catalogat com a llengua SVO.

Des del punt de vista tipològic també podem distingir entre llengües *configuracionals* i llengües *no configuracionals*. Les llengües configuracionals són llengües amb ordre de mots estricta, que no permeten gaires permutacions de les unitats oracionals bàsiques. L'anglès en seria un exemple, ja que té un ordre SVO força rígid. Les llengües no configuracionals, en canvi, permeten permutacions dels constituents de l'oració. L'exemple clàssic de llengua no configuracional és la llengua australiana warlpiri. Finalment, es parla de llengües *semiconfiguracionals* quan aquestes presenten una certa combinació de rigidesa i llibertat en l'ordre dels mots. El català podria ser qualificat de llengua semiconfiguracional.

Aquestes diferències interlingüístiques no tenen cap mena d'implicació semàntica o pragmàtica. És a dir, que el turc tingui l'equivalent de *El Pere el gat pentina* (SOV) on el català té *El Pere pentina el gat* (SVO) és un fet purament estructural que no afecta el significat: aquestes dues oracions, cadascuna en la llengua afectada, són sinònimes a tots els efectes.

4.1.2. VARIACIÓ INTRALINGÜÍSTICA: ORDRE CANÒNIC I CONSTRUCCIONS MARCADES

Les alternances d'ordre de mots dins d'una mateixa llengua, deixant la variació diatòpica i diastràtica a part, solen expressar distincions de significat. El cas obvi és quan els diversos ordres de mots comporten canvis en la funció sintàctica d'un sintagma i, per tant, canvis en contingut descriptiu: *El Pere estima la Maria* vs. *La Maria estima el Pere*. Sovint, però, la diferència entre dues alternatives no és de contingut descriptiu sinó que afecta altres aspectes de significat. En català el component del

significat que s'associa a l'ordre de mots de forma més generalitzada és l'estructura informativa.

Quan hom parla de l'oració com a unitat informativa s'està referint precisament a la seva capacitat d'expressar certs aspectes de significat que cauen més enllà de la seva funció descriptiva. Les alternatives d'ordre de mots que tenim en (1) són sinònimes a nivell descriptiu, però, en canvi, no són sinònimes a nivell informatiu (la versal·leta indica l'element prosòdicament més realçat de l'oració):

- (1) a La Maria estima el PERE
 b El Pere l'ESTIMA, la Maria
 c L'estima la MARIA, el Pere
 d La Maria el PERE, estima
 e És el PERE que la Maria estima

Cada una d'aquestes oracions s'usa en un context informatiu diferent (vg. § 4.5), cosa que fa que el significat de cada una d'elles, com a unitats informatives, sigui diferent. Val a dir que no és en totes les llengües que aquestes diferències informatives s'associen a l'ordre de mots: en les llengües configuracionals, per exemple, l'estructura informativa es pot manifestar també d'una altra manera (mitjans morfològics o entonatius).

Sempre que una llengua disposa d'un conjunt d'alternatives com el de (1), hi ha una de les oracions que s'entén com a opció «neutra». És l'anomenada oració canònica. En (1) l'opció que hom identificaria com a canònica és (1a). Intuitivament, sembla que l'oració canònica és aquella en què prima la funció descriptiva per damunt de la funció informativa especialitzada, és a dir, aquella que ens sembla que pot fer-se servir en una majoria de situacions o en situacions corrents (la manera «normal» de dir quelcom). Les altres alternatives, les que no són «neutres», són anomenades *oracions marcades* (de les oracions canòniques també se'n diu *no marcades*). A nivell intuïtiu, les oracions marcades s'usen només en situacions concretes que no són les més corrents i, per tant, tenen alguna funció informativa específica. La majoria de parlants de català estaria d'acord que les oracions (1b-e) són oracions marcades en aquest sentit (per a (1b-e) la llengua disposa també de variants amb *a* davant de l'objecte; vg. § 11.5.1.5).

D'altra banda, des d'una perspectiva estructural, hi ha hagut, tradicionalment, dues maneres de determinar quin és l'ordre de mots canònic d'una llengua: en base a la freqüència d'ocurrència i en base a la projecció d'arguments en funcions sintàctiques (vg. § 2.1). El criteri de freqüència indicaria, per exemple, que si l'ordre SVO és el més freqüent en català, aquest és l'ordre canònic, mentre que els ordres SOV, OVS i altres són marcats. Per determinar la freqüència d'ús de cada ordre, hom pot fer una anàlisi d'un corpus que sigui prou representatiu de les diferents modalitats (mode, registre, etc.) de la llengua.

El segon criteri es basa en la manera en què l'estructura argumental dels verbs es manifesta sintàcticament. Agafem, per exemple, un verb amb dos arguments. Aquests cal que es manifestin com a funcions sintàctiques dependents del verb, com ara subjecte i objecte, i això vol dir necessàriament que s'han de linealitzar en relació al verb. Això obre un nombre de possibilitats de linealització que el llenguatge soluciona d'una o altra manera: en algunes llengües l'objecte es manifesta a la dreta del verb i el subjecte a l'esquerra (l'anglès), en altres objecte i subjecte són a l'esquerra del verb (el turc) i en altres, per exemple, tots dos són a la dreta (el gal·lès). La posició canònica de l'objecte directe en una llengua determinada és, en aquest sentit, on aquest es manifesta per defecte; en altres paraules, la posició que aquest ocupa en virtut de la seva condició d'objecte directe. Qualsevol altra posició que l'objecte pugui ocupar és una posició marcada, ja que la presència de l'objecte en aquesta posició no es deu a la seva condició d'objecte sinó a altres factors sintàctics, semàntics o pragmàtics que hi coincideixen.

Per exemple, des d'aquesta perspectiva, l'alemany es considera una llengua d'ordre canònic SOV (l'objecte s'ubica a l'esquerra del verb) tot i que moltes, si no la majoria, d'oracions principals són SVO. La raó és que la ubicació postverbal de l'objecte en aquestes oracions principals és el resultat d'una altra propietat sintàctica de l'alemany, l'anomenat fenomen V2: la flexió de les oracions principals ha d'anar en segona posició començant per l'esquerra. A causa del fenomen V2 l'ordre de mots canònic SOV es desdibuixa sovint en les oracions principals i dona peu a l'ordre marcat SVO, cosa que el fa tant o més freqüent que l'ordre SOV. Evidentment, establir les posicions canòniques i les posicions marcades a partir d'aquest segon criteri és més complicat, ja que requereix un grau mínim d'anàlisi lingüística prèvia per a cadascuna de les unitats sintàctiques bàsiques (vg. cap. 2 sobre funció i posició sintàctica).

Tenim, d'una banda, que les llengües, i el català no n'és cap excepció, disposen d'oracions canòniques i d'oracions marcades: les primeres primen la funció descriptiva i les segones es caracteritzen sobretot per mostrar certes especificitats en l'oració com a unitat informativa. De l'altra banda, tenim que les unitats sintàctiques bàsiques de l'oració poden manifestar-se o bé en una posició canònica o bé en una o més posicions marcades. Aquests dos fets no són independents: quan totes les unitats sintàctiques bàsiques d'una oració es manifesten en la seva posició canònica, és a dir, una posició lliure de valors semàntics i pragmàtics addicionals, lògicament n'obtenim una oració canònica, és a dir, una oració sense cap especificitat en l'oració com a unitat informativa (aquest és el cas de (1a)); per contra, en una oració marcada sempre hi ha alguna unitat sintàctica que apareix en una posició no canònica, com en els casos (1b-e), però també és possible que hi hagi unitats sintàctiques que apareixen en la seva posició canònica, com ara l'element *el Pere* en *Estima el PERE, la Maria*. En aquest cas el sintagma objecte *el Pere* no fa cap aportació a l'especificitat informativa de l'oració, ans és tan sols el subjecte *la Maria*, el sintagma ubicat en posició marcada, que contribueix a aquesta especificitat.

El català posseeix un nombre de construccions marcades, caracteritzades per la seva especificitat informativa, que participen en alternances funcionals amb les oracions canòniques. La tasca d'aquest capítol és examinar les principals construccions marcades —la posposició, la dislocació, la rematització, l'el·lipse, el clivellament—, tot comparant-les amb les seves alternatives canòniques.

4.2. PRONOMINALITZACIÓ I SUBJECTE IMPLÍCIT

4.2.1. PRONOMINALITZACIÓ

El valor anafòric dels referents del discurs que tenen expressió en l'oració és un aspecte bàsic per a l'anàlisi d'aquesta com a unitat informativa. Suposem, per exemple, que l'emissor vol referir-se a un amic seu i suposem, a més, que vol dir que l'ha vist. L'emissor pot escollir entre una sèrie d'alternatives formals a l'hora d'expressar el referent 'l'amic', segons el seu valor anafòric en aquest instant discursiu:

- (2) a Ahir vaig veure *un amic meu*
 b Ahir vaig veure *el meu amic*
 c Ahir *el* vaig veure
 d Ahir *el* vaig veure *a ell*

L'opció (2a) es fa servir quan l'emissor creu que el referent 'l'amic' és nou per al receptor (el seu valor anafòric és *nou*). En canvi, l'opció (2b) es fa servir quan l'emissor creu que el referent 'l'amic' ja és conegut pel receptor i que, per tant, el pot identificar de forma inequívoca (el seu valor anafòric és *familiar*). Aquesta diferència entre els valors anafòrics de 'l'amic' afecten les característiques formals del sintagma nominal que l'expressa, ja que fixen l'ús de l'article definit o de l'article indefinit, però, en principi, no afecten l'ordre de mots de l'oració (vg. § 7.2.1 sobre el valor referencial dels articles).¹

Les opcions (2c-d) són exemples de pronominalització. Els pronoms també es fan servir quan el referent que expressen és familiar, però tenen una distribució molt més restringida, ja que l'abast anafòric d'un pronom és molt més reduït que l'abast anafòric d'un sintagma nominal definit. No basta que el referent sigui conegut pel receptor, sinó que, a més a més, ha d'estar viu en el seu estat epistèmic.² Per tant, hi ha ocasions en què

1. Les llengües que no posseeixen articles, com el finès, fan servei de l'ordre de mots per expressar el valor anafòric (Vilkuna 1989). Sobre el valor anafòric, vg. Prince (1981, 1992), Heim (1982), Givón (1983: 5-41), Ariel (1988), Gundel *et al.* (1993), entre altres.

2. Per estat epistèmic (o estat informatiu, estat d'atenció, model del discurs) s'entén aquell espai cognitiu que conté els referents i informació que s'usen o poden usar-se en la tasca lingüística que es desenvolupa en aquell moment. La interpretació de qualsevol enunciat es fa en funció dels continguts d'aquest

hom pot fer servir (2b) per parlar de 'l'amic', però no (2c-d). En canvi, i encara que potser amb un pèl de redundància, hom sempre pot usar (2b) on usa (2c-d).

4.2.2. PRONOMS FEBLES I PRONOMS FORTS

Ambdues oracions (2c-d) són exemples de l'ús d'una forma pronominal per referir-nos a un referent ('l'amic') que està viu en l'estat epistèmic del receptor. La forma pronominal que es fa servir en (2c), *el*, s'anomena pronom *feble*, i la (segona forma) que es fa servir en (2d), *el... a ell*, s'anomena pronom *fort* (vg. § 6.2 i Morfologia, § 3.8-9).

Els pronoms febles, i no els pronoms forts, són la forma neutra: són la manera no marcada de denotar un referent viu en l'estat epistèmic del receptor. Si hom ens demana de traduir al català l'oració anglesa *I love you*, sense cap consideració addicional, ho traduirem per *T'estimo* i no per *T'estimo a tu*. Resulta, per tant, que les formes fortes ('*el... a ell*', '*t... a tu*') tenen algun valor afegit que no tenen les formes febles, és a dir, gaudeixen de certa especificitat funcional. S'ha proposat que els pronoms forts s'usen en lloc dels febles quan hi ha algun factor extra que dificulta l'accessibilitat anafòrica del referent que denoten. Aquesta situació es pot donar, per exemple, quan hi ha dos referents vius en l'estat epistèmic del receptor que poden fer d'antecedent. El pronom fort pot usar-se per referir-se a l'antecedent que és menys accessible (a causa, per exemple, de la major separació entre el pronom i l'esment previ del referent).³

El cert és, però, que hi ha contextos d'ús en què el pronom fort és obligatori. La raó d'aquesta obligatorietat cal buscar-la en les propietats morfofonològiques de les variants febles. Els pronoms febles són elements clítics, és a dir, elements caracteritzats per la seva atonicitat i la dependència morfofonològica d'un mot tònic (vg. Morfologia, § 10.1). Això fa que el pronom feble no sigui útil en aquelles ocasions en què cal que la forma pronominal sigui tònica, com es mostra amb els pronoms d'objecte de (3):

- (3) a ¿Qui vas veure? El vaig veure a *ELL* / *El vaig veure
 b És a *ELLA* que no entenc / *És la que no entenc
 c ¿Qui estimes més que ningú? A *TU* / *Et

estat epistèmic. En l'estat epistèmic hi ha referents i informació viva o activa i informació emmagatzemada en estat latent que s'actualitza i es reorganitza de forma dinàmica a mida que es desenvolupa l'acte comunicatiu. Per a diferents aproximacions, vg. Givón (1992), Prince (1992), Vallduví (1992). Per a les condicions de pronominalització, vg. § 6.3.3.

3. Això es concreta de manera diversa en diferents marcs teòrics: el principi «evita els pronoms» de la teoria de principis i paràmetres (Rigau 1988, Fernández 1989), les prelacions de referents en la teoria de dinàmica de centres (Eugenio 1990) o el factor d'interferència potencial de la teoria de la continuïtat temàtica (Givón 1983).

Més avall (vg. § 4.3.2, 4.5.3 i 4.8-9) es veurà per què en els casos de (3) calen formes tòniques, és a dir, pronoms forts. De moment, només cal avançar que el capteniment de les formes fortes al nivell informatiu és, gràcies a la seva tonicitat i autonomia, idèntic al capteniment de qualsevol altra funció sintàctica dependent del verb. Els pronoms febles, en canvi, no mostren la mateixa gamma d'opcions al nivell informatiu.

4.2.3. EL SUBJECTE IMPLÍCIT

El català, igual que altres llengües romàniques, permet que el subjecte oracional romanguí implícit. Oracions com *Vindrà* o *Tenen gana* són perfectament normals. En aquestes oracions l'única manifestació explícita que hi ha del subjecte és la concordança que es manifesta en el verb (vg. § 1.3.4.1 i 2.2.2.3). És cert, tanmateix, que l'emissor no farà servir *Vindrà* si entén que el referent del subjecte és nou per al receptor, i tampoc no li bastarà que el referent sigui merament familiar. Aquestes oracions amb subjecte implícit només es poden fer servir quan el referent denotat pel subjecte és viu en l'estat epistèmic del receptor. En aquest sentit, els subjectes implícits tenen la mateixa distribució restringida en el discurs que els pronoms (vg. § 6.3.3.1); és a dir, que el subjecte implícit, junt amb la concordança de subjecte que l'acompanya, fa la funció d'una forma pronominal.

De fet, els subjectes implícits i la concordança que els acompanya són la versió nominativa dels pronoms febles acusatius que s'han vist en la secció prèvia. Fixem-nos que el català té dos tipus de pronom explícit, fort i feble, per als casos acusatiu i datiu, mentre que per al nominatiu només té pronoms forts, que són, és clar, tòncics i autònoms. Vegem-ho per a la primera i la tercera persona del singular:

	NOMINATIU		ACUSATIU		DATIU	
	1	3	1	3	1	3
<i>fort</i>	jo	ell/ella	a mi	a ell/ella	a mi	a ell/ella
<i>feble</i>	Ø+conc	Ø+conc	em	el/la	em	li

En aquest sentit, cal remarcar el paralelisme estructural entre els pronoms forts acusatiu i datiu, d'una banda, i el subjecte pronominal explícit, de l'altra. Ambdós són una duplicació morfosintàctica: clític i pronom fort en els primers ('*t'... a tu*' en *T'estimo a tu* i *T'agrado a tu*), concordança i subjecte explícit en els segons ('*-s... tu*' en *Guanyes tu* o *Tu guanyes*). També hi ha paralelisme en les formes febles, que consten només d'una forma àtona i dependent (clític datiu i acusatiu i concordança nominativa),

sense cap element fort que les acompanyi: '*t'... Ø*' en *T'estimo* i *T'agrado* i '*-s... Ø*' o '*Ø... -s*' en *Guanyes*.⁴

Informativament, el subjecte implícit es comporta igual que els pronoms febles i el subjecte pronominal explícit igual que el pronom fort acusatiu o datiu. Compareu, si no, el contrast entre *T'estima* i *Ell t'estima*, d'una banda, i *L'estimo* i *L'estimo a ell*, de l'altra: sembla clar que l'oposició entre el primer parell d'oracions és idèntica a la que hi ha entre el segon parell d'oracions. És evident, per tant, que el subjecte implícit és l'alternativa feble dels subjectes pronominals explícits. I atès que les formes febles, i no les fortes, són les formes «neutres» (vg. § 4.2.2), les oracions amb subjecte implícit són «neutres» en comparació amb les oracions amb subjecte pronominal explícit. Si hom ens demana de traduir al català l'oració anglesa *He loves me*, sense cap altra consideració addicional, ho traduirem per *M'estima* i no per *Ell m'estima*.

El subjecte pronominal explícit, com a forma forta, és una opció marcada que mostra alguna especificitat informativa que no té la forma feble, que prima la funció descriptiva. Això fa que els subjectes pronominals explícits siguin poc freqüents. De fet, en català, per cada subjecte pronominal explícit en trobem quatre d'implícits (Vallduví 1986). És bo de comparar l'ús obligatori del pronom fort acusatiu en els contextos vistos en (3), que repetim aquí, amb l'ús obligatori del subjecte pronominal explícit en els mateixos contextos. El paralelisme és absolut:

- (3) a ¿Qui vas veure? El vaig veure a ELL / *El vaig veure
 b És a ELLA que no entenc / *És la que no entenc
 c ¿Qui estimes més que ningú? A TU / *Et
- (4) a ¿Qui et va veure? Em va veure ELL / *Em va veure Ø
 b És ELLA que no ho entén / *És Ø que no ho entén
 c ¿Que qui t'estima més que ningú? JO / *-o / *Ø

En resum, cal tractar el subjecte implícit, amb la concordança que l'acompanya, com una forma pronominal qualsevol, sotmesa a les condicions d'ús de qualsevol altre pronom. En concret, el subjecte implícit (o la concordança de nominatiu) és la versió feble del subjecte pronominal explícit. Així mateix, les condicions semàntico-pragmàtiques que permeten l'ús d'un subjecte pronominal explícit són les mateixes que permeten l'ús d'un pronom fort d'objecte i, com s'ha vist en § 4.2.2, aquestes condicions són més complexes que no les condicions que permeten l'ús dels pronoms febles i els subjectes implícits.

4. De fet, les formes febles de les llengües romàniques han estat sovint analitzades com a morfemes de concordança objectiva (vg. Miller 1992, Franco 1994): *t'* en *T'estimo*, des d'aquesta perspectiva, no és un pronom sinó un mer morfema flexiu. Si hom adopta aquesta proposta, el paralelisme entre subjecte i objecte és total (sobre cliticització vg. Morfologia, cap. 10).

4.3. LA POSICIÓ DELS COMPLEMENTES ARGUMENTALS DEL VERB

4.3.1. ORDRE CANÒNIC DELS COMPLEMENTES

El català és una llengua VO: *No escolto la ràdio*. En català, la posició en què l'objecte directe es manifesta per defecte, en virtut de la seva sola condició d'objecte, és una posició a la dreta del verb i, per tant, aquesta posició és la posició canònica (vg. § 2.2.3.1). Els objectes en posició canònica no tenen cap especificitat semàntico-pragmàtica addicional; si la tinguessin, això provocaria la seva ubicació en una posició marcada: *La ràdio no l'escolto* o *La RÀDIO no escolto* (vg. § 4.5.3, 4.7.3).

De fet, l'objecte directe no és l'únic complement argumental del verb que es manifesta a la seva dreta, sinó que ho fan tots: objectes directe i indirecte, complements locatius i altres complements de règim. Tanmateix, l'objecte directe precedeix, per defecte, l'objecte indirecte i els altres complements: *Van donar els llibres als xiquets* vs. **Van donar als xiquets els llibres*, *Van ficar la clau al forat* vs. **Van ficar al forat la clau* i *Van presentar la Marta a la Maria* vs. **Van presentar a la Marta la Maria*. Val a dir que aquest ordre entre complements és, en absència d'altres factors, estricte.⁵

El verb i els seus complements argumentals formen en aquests exemples canònics el bo del sintagma verbal, al qual podem afegir altres elements adjunts (vg. § 15.2). A part de la rigidesa en l'ordre lineal dels complements, el sintagma verbal també es caracteritza per la seva rigidesa en la ubicació del cim tonal. Aquest, és a dir, el to més prominent de la corba melòdica (entonativa) normalitzada, recau damunt de l'element tònic que hi hagi més a la dreta.⁶ Així, qualsevol intent de desplaçament cap a l'esquerra del cim tonal dona una oració agramatical:

- (5) a Vaig ficar els ganivets al CALAIX
 b *Vaig ficar els GANIVETS al calaix
 c *Vaig FICAR els ganivets al calaix

5. Per a més detalls sobre l'ordre de les funcions sintàctiques dins de l'oració, vg. § 1.3.2 i 2.2. Entre els factors que afecten l'ordre estricto dels complements hi ha la pesantor i la pronominalització feble (vg. § 4.3.2-3), els elements parentètics (Espinal 1991) i fenòmens com les estructures de vegades dites «aparellades», que s'encien amb entonació de «dos punts». Per exemple, tant val *Van DONAR: els llibres als XIQUETS*, *els cedés a les XIQUETES* i *els clauers als GRANS* com *Van DONAR: als xiquets els LLIBRES*, *a les xiquetes els CEDÉS* i *als grans els CLAUERS*.

6. Les oracions es pronuncien, per raons purament fonètiques, amb declinació, cosa que fa que el to bàsic sigui més alt a l'inici de l'oració i que vagi davallant a mida que aquesta avança. Per establir quin to és el més prominent cal eliminar l'efecte de la declinació i d'això se'n diu normalitzar la corba entonativa (vg. Pike 1945, Ladd 1996: 74-77).

El cim tonal és típicament un to ascendent. De vegades, hom fa servir el terme *focus* per denominar el cim tonal (Halliday 1985: 275). Val a dir, però, que totes les oracions tenen un cim (i, per tant, un *focus*), tot i que aquest esdevé més perceptible quan hi ha material segmental a la seva dreta. El terme *focus*, d'altra banda, és un terme massa polivalent: pot referir-se al cim tonal, al rema informatiu i a una noció semàntica anàloga al contrast. Aquests tres elements fonològic, pragmàtic i semàntic poden recaure damunt un únic mot i l'ús del terme *focus* fa difícil la descripció modular de les dades (sense esmentar altres usos del terme *focus*).

Aquesta característica estructural distingeix el català d'altres llengües com l'anglès i l'espanyol i explica en part l'existència i l'alta freqüència d'ús de la dislocació.⁷

Un altre tret que diferencia el català de l'anglès és que en aquesta darrera llengua l'objecte directe ha de ser obligatòriament adjacent al verb: res no pot ubicar-se entre el verb i l'objecte directe, ni tan sols un adverb: **I see often Mary*. En català l'adjacència no és obligatòria: *Veig sovint la Maria* (traducció de l'oració anglesa suara esmentada), *Estimo molt la Maria*, *Remena amb ganes el cafè*, etc.

4.3.2. EFECTES DE LA PRONOMINALITZACIÓ FEBLE

La pronominalització feble dels complements comporta la suspensió d'aquestes restriccions de linealització, ja que els criteris d'ordre que regeixen la cliticització són independents i diferents (vg. Morfologia, § 10.2.1 i 10.3.4). Evidentment, l'oració *L'estimo* no respecta l'ordre canònic VO, com ho fa *Estimo el Pere*, però això s'explica perquè els pronoms febles es manifesten en funció d'altres paràmetres i, per tant, no invalida l'afirmació que la posició canònica de l'objecte és a la dreta del verb.

Per aquest motiu, cal ignorar els pronoms febles quan es parla de l'ordre canònic de les unitats bàsiques de l'oració. Des d'aquest punt de vista, oracions com *Et vaig estimar*, *Vaig estimar-te*, *Tè les menges* o *Dóna-n'hi* són tractades com si constessin d'un únic element verbal V i, en canvi, oracions com *Li vaig donar la llibreta* o *Hi vaig posar la mà* es consideren estructures VO. La presència del pronom feble en aquests exemples no afecta la linealització de les unitats bàsiques que formen l'oració ni la seva relació amb el nivell informatiu de l'oració, més enllà d'allò que hem dit en el § 4.2.

4.3.3. ELEMENTS PESANTS I POSPOSICIÓ

Els anomenats sintagmes *pesants* són sintagmes que es caracteritzen per la seva llargària, determinada pel nombre de mots que els componen i/o per la seva complexitat estructural interna. Heus aquí alguns exemples de sintagmes nominals pesants: *el cosí petit de la veïna de dalt de la meua cunyada*, *els llibres d'història que els va regalar la fundació*, *totes les claus que tenien a mà*, etc. La pesantor és un factor sintàctic que en moltes llengües, incloent-hi el català, altera l'ordre de mots en general i l'ordre canònic dels complements del verb en particular (Hawkins 1994, Rochemont i Culicover 1990; vg. § 1.3.3.3).

7. La corba entonativa es mostra menys rígida en alguns contextos metalingüístics, com en la correcció de pronúncia, *Vas ficar els GANIVETS al calaix*, *no els GABINETS*, o en el llenguatge que usen els adults amb els infants, *¡No TOQUIS això!* Fora d'aquests casos, aquests desplaçaments entonatius són agramaticals: *{Hi / *Ø} vas ficar els GANIVETS, al calaix, no les FORQUILLES* i *Passi el que passi, no *(ho) TOQUIS*, això.

Els sintagmes pesants es posposen amb molta facilitat. La posposició consisteix en la ubicació del sintagma pesant a l'extrem dret del sintagma verbal, a la dreta de tots els altres complements i adjunts. Així, tenim oracions com *Van donar als xiquets els llibres que els va regalar la fundació, Van ficar al forat totes les claus que tenien a mà, Van presentar a la Maria tots els components de l'orquestra*, en què l'objecte directe s'ubica a la dreta de l'objecte indirecte o d'un altre complement. Tot i que l'ordre canònic del català demana que l'objecte directe precedeixi l'indirecte o els altres complements (vg. § 4.3.1), abstenir-se de posposar un sintagma pesant pot donar sovint resultats que són estilísticament estranys. Oracions canòniques com *¿Dignes que no tinc ganes d'anar a buscar rovellons a la Mussara al Pep* sonen pitjor que oracions amb posposició de l'objecte com *Dignes al Pep que no tinc ganes d'anar a buscar rovellons a la Mussara*.

La posposició per pesantor afecta no solament l'objecte directe, sinó que pot afectar qualsevol altre tipus de sintagma que ocupi una posició canònica interna a l'oració. Per tant, a l'hora d'identificar oracions canòniques en català caldrà fer-ho sempre sobre la base de sintagmes que no siguin pesants, ja que la pesantor d'un sintagma pot donar peu a diverses linealitzacions marcades. Tanmateix, no cal cercar en la posposició per pesantor cap motivació de tipus semàntico-pragmàtic, ja que la mateixa pesantor basta, com a explicació merament sintàctica, per explicar-ne l'existència (vg. Hawkins 1994).

4.3.4. EL MARGE ESQUERRE I LA SINISLOCACIÓ

Adés s'han vist dues menes d'alteració de la ubicació canònica dels complements argumentals del verb (cliticització i pesantor) que responen a una motivació de caràcter netament estructural. Ara, en canvi, s'examinarà la naturalesa sintàctica de dues ubicacions associades a factors de caràcter pragmàtic: la presència d'un sintagma en aquestes posicions es deu al fet que posseeix determinats trets informatius (l'anàlisi d'aquests trets pragmàtics és deixa per al § 4.5).

Els complements argumentals del verb apareixen amb molta freqüència en certa posició al marge esquerre de l'oració. La presència de complements (i altres elements) en aquesta posició ha estat denominada tradicionalment *tematització* o *dislocació a l'esquerra* (aquest capítol fa servir el terme *sinislocació*, que és una variant sintètica de la segona denominació, tot reservant el terme *dislocació* per a usos d'abast general). Les oracions de (6) són sinislocacions:⁸

8. El terme *tematització* s'ha usat per descriure tant una configuració purament sintàctica com una construcció amb valor semàntico-pragmàtic. En anglès s'usa *topicalization* per a ubicacions al marge esquerre sense pronom de represa i *left-dislocation* per a ubicacions que mostren pronom de represa. Així, una construcció com la rematització, la qual no porta pronom de represa (vg. § 4.7.3), és una *topicalization*. Atès que *topicalization* es tradueix sovint per *tematització*, això explica que de vegades hom es refereixi, sense contradicció, a les rematitzacions (una construcció) amb el nom de *tematitzacions* (una configuració sintàctica) (vg. Bonet i Solà 1986: 138-140).

- (6) a Els llibres els va regalar a la biblioteca
 b A ma mare no li fan cap descompte
 c A Talamanca hi van dur el bufet del menjador
 d D'olla barrejada només en menjó al bo de l'hivern

Els complements *els llibres*, *a ma mare*, *a Talamanca* i *olla barrejada* no són en la seva posició canònica, sinó que s'ubiquen fora del seu lloc natural —al cap i a la fi, això és el que implica el terme «dislocació».

Des del punt de vista estructural, la sinislocació de complements no és una mera permutació de l'ordre dels mots. Com s'observa en (6), el complement sinislocat ha de regir un pronom feble, que és un clític que depèn morfofonològicament de l'element verbal de l'oració (vg. § 4.3.2). És el pronom de represa, que representa l'element sinislocat en el si de la matriu oracional i sense el qual les sinislocacions resulten agramaticals: *Els llibres *(els) va donar als xiquets, Als xiquets *(els) va donar els llibres*. Això també es fa palès quan s'eliminen els pronoms de represa dels exemples de (6).⁹

La presència de complements al marge esquerre pot ser múltiple. Per exemple, els objectes directe i indirecte poden ser sinislocats alhora i linealitzats en qualsevol ordre: *Als xiquets els llibres no els els donarà mai, Els llibres als xiquets no els els donarà mai*. Funciona igual amb altres tipus de complement: *El gos al veterinari ja l'hi he dut, Al veterinari el gos ja l'hi he dut*. Evidentment, en aquests casos cal que la seqüència de pronoms febles reprengui tots dos elements sinislocats.¹⁰

El pronom feble *en/ne* pronominalitza l'objecte directe quan és un sintagma nominal sense article o quan es pronominalitza la porció del sintagma nominal que exclou l'especificador: *No en tenim*, per *No tenim faves*, i *No en tenim gaires*, per *No tenim gaires faves* (vg. § 6.5.2). Lògicament, quan hi ha una sinislocació d'un d'aquests sintagmes, el pronom de represa és també el pronom *en/ne*, però a l'element sinislocat se li prefixa, de forma opcional però molt preferent, la preposició *de*: *(De) faves no en tinc, (De) faves no en tinc gaires* i l'exemple (6d) vist adés (vg. § 6.5.2, 11.5.3.4, i Solà 1994: cap. 13).

El pronom *en/ne* també representa els sintagmes preposicionals encapçalats per *de* que funcionen com a complements de règim (i alguns adjunts, vg. § 4.6.2 i 6.5.6.2). En aquest cas la presència de *de* en la sinislocació no es deu pas a cap prefixació estructural sinó al fet que *de* és

9. Hi ha variants no estàndard del català oriental i occidental que es caracteritzen per la caiguda general o optativa de certs pronoms febles: *¿Que vas a Barcelona, avui? No, no vaig; ¿Que tens por? No, no tinc*. En aquestes variants, és clar, el pronom de represa de les dislocacions també cau: *Por no tinc* en lloc de *De por no en tinc*.

10. De vegades, en el llenguatge oral la correspondència entre la seqüència clítica i els complements que aquesta ha de reprendre o pronominalitzar no és del tot clara: *El regal als meus nebots ja els hi vaig donar i Els regals al meu nebot ja els hi vaig donar* (vg. Morfologia, § 10.3.3.4 i Viaplana 1980, Bonet 1991). Tanmateix, la presència d'algun element que efectui la represa és sempre necessària. Pel que fa al nombre de sintagmes dislocats, tècnicament el límit és el nombre d'unitats bàsiques de l'oració (menys una). Tanmateix, el context determina en cada moment quants sintagmes s'ubiquen al marge i, evidentment, les dislocacions simples són més freqüents que les múltiples.

part intrínseca del sintagma sinislocat. L'omissió de *de* produiria una oració agramatical: *{*De / Ø*} *la negociació no n'hem tret gairebé res*.

La sinislocació es caracteritza per un seguit de trets estructurals que ens permeten definir amb més precisió la identitat d'aquest marge esquerre de l'oració. Primer, els complements argumentals sinislocats han d'anar acompanyats d'un pronom de represa en el si de la matriu oracional. Això indica que el marge esquerre és una posició realment «marginal» o externa a la matriu de l'oració. Cal recordar que la presència simultània, a la matriu de l'oració, d'un complement en posició canònica i un pronom de represa és agramatical: *No (*els) va saludar els veïns*, (**Hi*) *vaig a Barcelona cada setmana* o (**En*) *tenim faves* (cf. *Els veïns no *(els) va saludar, A Barcelona *(hi) vaig cada setmana i De faves *(en) tenim*).¹¹

El caràcter perifèric del marge esquerre es confirma pel fet que els elements sinislocats precedeixen els mots interrogatius en les oracions interrogatives: *Diem ¿Als xiquets què els donarem?* i no *¿*Què als xiquets els donarem?* o ¿*De les negociacions quins resultats n'hem tret?* i no *¿*Quins resultats de les negociacions n'hem tret?* Per tant, els mots interrogatius en les oracions interrogatives ocupen una posició relativament central en l'oració, si més no en comparació amb els sintagmes sinislocats. Els mots interrogatius no són els únics elements que mostren aquesta linealització en relació a la sinislocació (vg. § 4.7).

Hi ha un seguit d'interjeccions conatives, amb funció vocativa o interpellativa (vg. § 31.3.4.2), com la moderna *tio* o la més tradicional *xec* d'algunes regions (i altres variants com *xe*, *xaiç*), que només poden ocupar una posició en la perifèria de l'oració.¹² S'adjunten als marges esquerre i dret de l'oració, però no poden intercalar-se al seu interior. Aquest fenomen es mostra en (7) amb la partícula *tio*:

- (7) a *Tio*, no vas portar la moto al garatge
 b No vas portar la moto al garatge, *tio*
 c No (**tio*) vas portar (**tio*) la moto (**tio*) al garatge

La pertinència de l'esment d'aquestes interjeccions conatives en el context de la sinislocació es deu a la seva col·locació en relació als elements sinislocats, la qual és força reveladora. A diferència de (7), *tio* i els altres conatius sí que poden intercalar-se entre els elements sinislocats i la matriu oracional: hi ha *Tio*, *la moto al garatge no l'hi*

11. Les excepcions a la restricció sobre la presència simultània de complements i pronoms de represa en el si de la matriu oracional es tracten en § 4.3.6. S'entén per *matriu oracional* la unitat sintàctica mínima de categoria O; és a dir, l'oració sense els seus elements adjunts (però inclosos els adjunts al sintagma verbal).

12. La interjecció interpellativa *xec* i variants s'usa des del Camp de Tarragona fins al sud del País Valencià. Tot i que la interjecció *tio* no té el reconeixement normatiu, el seu ús és generalitzat per tot el domini. Entre les partícules que mostren aquest capteniment hi ha el marcador de confirmació *¿oi?*, que més envant s'usa per localitzar el marge dret de l'oració (al marge esquerre *¿oi?* només ocorre en la variant *¿oi que...?*) (vg. § 3.4.3.4, i Fonètica i fonologia, § 11.3.1.2c).

vas portar, però també *La moto, tio, al garatge no l'hi vas portar* o *La moto al garatge, tio, no l'hi vas portar* (s'usa la forma habitual *l'hi* en lloc de la normativa *la hi*). Això indica que, si més no per a aquestes partícules, és tan perifèric l'espai a l'esquerra del sintagma sinislocat com l'espai entre el sintagma sinislocat i la matriu oracional, cosa que afegeix pes a l'anàlisi dels elements sinislocats com a elements marginals.

Tanmateix, també hi ha elements oracionals que queden per fora dels sintagmes sinislocats: les conjuncions de subordinació i els pronoms relatius que encapçalen les subordinades relatives: *Conec un lloc on la cervesa la donen de franc i Sembla que de les negociacions no en traurem cap resultat* o ¿*Què diu? Que de les negociacions no en traurem cap resultat* i no **Conec un lloc la cervesa on la donen de franc* i **Sembla de les negociacions que no en traurem cap resultat* o ¿*Què diu? *De les negociacions que no en traurem cap resultat*. Aquesta linealització demostra que els elements sinislocats no són, malgrat el seu caràcter perifèric, fragments sintàctics autònoms sinó que formen una unitat ben travada amb la matriu oracional.

Això distingeix la sinislocació i la *dislocació en suspensió* (*hanging left-dislocation*, en anglès): en aquesta segona construcció el sintagma dislocat és molt més autònom tant estructuralment com semànticament. Es tracta gairebé d'un fragment oracional independent (en «suspensió»): a) disposa d'una corba entonativa pròpia, que de vegades recorda la corba interrogativa (¿*El Pere...? No me'n fio ni un pèl*), b) s'ubica a l'esquerra de les conjuncions de subordinació (¿*Què tens, que estàs trist? No res. El Barça... que enguany li tenen el número pres*), c) tendeix a adoptar forma nominativa (¿*Què tens? No res. El Pere... que ja no en vull saber res* i ¿*El Pere? No en vull saber res*) i d) pot ocórrer simultàniament amb una sinislocació que expressi el mateix argument (*El Pere... que d'ell no en vull saber res*).

Finalment, des del punt de vista entonatiu, la sinislocació no té un capteniment unitari. Els sintagmes sinislocats poden estar associats a un to descendent de prominència secundària o poden ser expressats sense cap prominència específica més enllà de la que té qualsevol sintagma (vg. Fonètica i fonologia, § 11.2.1.4). L'oració *Al Pol li han robat la CARTERA* pot mostrar gairebé la mateixa corba melòdica (o entonativa) que *Li han robat la CARTERA* o pot tenir una prominència tonal secundària damunt de *al Pol*. Aquesta prominència secundària és més freqüent quan el sintagma sinislocat no és adjacent a la matriu oracional (perquè hi intervé un altre sintagma sinislocat o algun altre element) i esdevé obligatòria si la sinislocació té força «contrastiva» (vg. § 4.5.3.2).¹³

S'han vist els trets estructurals més importants de la sinislocació de complements argumentals. Atesa la concurrència d'aquest feix de trets, sembla plausible de definir

13. En aquest capítol no s'usen comes per separar el sintagma sinislocat de la matriu oracional precisament per indicar que entre l'un i l'altra no cal que hi hagi cap punt d'inflexió entonatiu. En aquest àmbit la pràctica ortogràfica no està normativitzada i hi ha força variació (Solà 1994: 258-260). La qüestió de la puntuació en els desplaçaments, en les rematitzacions (o focalitzacions) i en altres casos (com ara els adjunts oracionals: vg. § 15.2.2) no està del tot establitada (el lector pot veure'n algun detall en l'obra de Pujol i Solà 1995: § 1.5-6).

la sinislocació com l'expressió en forma de sintagma adjunt a l'oració, per l'esquerra, d'un element que altrament seria regit pel verb. La funció del pronom de represa que representa el sintagma sinislocat en el si de la matriu oracional és, precisament, la de garantir que aquest element adjunt a l'oració sigui entès alhora com a argument del verb, tot i no aparèixer on hauria d'aparèixer en virtut de la seva condició de complement.

4.3.5. EL MARGE DRET I LA DEXTRALOCACIÓ

Hi ha una segona ubicació marcada per als complements del verb, molt similar a la primera tot i que a primer cop d'ull pugui semblar prou diferent: la dislocació a la dreta. Es tracta de la presència d'un complement al marge dret de la matriu oracional. La *dextralocació* —aquest és el terme sintètic que farem servir— és la imatge especular de la sinislocació. Per tenir-ne alguns exemples cal només ubicar al marge dret els sintagmes sinislocats de (6). En (8) els complements *els llibres*, *a ma mare*, *a Talamanca* i *olla barrejada* hi apareixen dextralocats.

- (8) a Els va regalar a la biblioteca, els llibres
 b No li fan cap descompte, a ma mare
 c Hi van dur el bufet del menjador, a Talamanca
 d Només en menjo al bo de l'hivern, d'olla barrejada

Els sintagmes dextralocats comparteixen tots els trets estructurals dels sintagmes sinislocats. Primer, el sintagma dextralocat ha de regir un pronom de represa que el representi en el si de la matriu oracional: {*Els* / * \emptyset } *va donar als xiquets, els llibres* i {*Els* / * \emptyset } *va donar els llibres, als xiquets*. Això es constata també si eliminem els pronoms de represa dels exemples de (8). Segon, la dextralocació també pot ser múltiple i l'ordre relatiu dels elements dextralocats és indiferent: *No els els donarà mai, als xiquets, els llibres* i *No els els donarà mai, els llibres, als xiquets* o *Ja l'hi he dut, al veterinari, el gos* i *Ja l'hi he dut, el gos, al veterinari* (però vg. Solà 1990: 106-107 per a algunes restriccions sobre l'ordre dels elements dislocats). Tercer, la dextralocació d'un sintagma nominal pronominalitzat mitjançant *en/ne* demana la preposició *de*, però ara amb caràcter obligatori: *No en tinc, * (de) faves* i *No en tinc gaires, * (de) faves* (vg. § 6.5.2 i 11.5.3.4). I quart, les interjeccions conatives perifèriques també es poden intercalar entre la matriu oracional i el sintagma dextralocat: *No l'hi vas portar, la moto, al garatge, tio*, però també *No l'hi vas portar, tio, la moto, al garatge* i *No l'hi vas portar, la moto, tio, al garatge* i *No l'hi vas portar, la moto, al garatge, ¿oi?* però també *¿No l'hi vas portar, oi, la moto, al garatge?* i *¿No l'hi vas portar, la moto, oi, al garatge?*

La dextralocació, tanmateix, mostra un tret estructural distintiu, de naturalesa entonativa, que és una conseqüència inevitable de la seva ubicació a la dreta de la ma-

triú oracional. En català el cim tonal recau necessàriament damunt de l'element tònic que hi hagi més a la dreta del sintagma verbal (vg. § 4.3.1); per tant, qualsevol element situat a la dreta del cim tonal, i els sintagmes dextralocats en són un exemple, haurà d'anar precedit d'una davallada de la corba entonativa. La coma que precedeix els sintagmes dextralocats en els exemples de (8) i els altres vol ser la representació ortogràfica d'aquesta davallada entonativa. A conseqüència d'aquesta davallada, els sintagmes dextralocats es perceben com si fossin enunciat amb una corba entonativa de prominència més baixa. De fet, cada sintagma dextralocat es pronuncia amb la seva pròpia subcorba entonativa, cosa que fa que entre sintagma i sintagma dextralocat s'hi percebi, sobretot en una pronúncia pausada, una petita vall tonal (vg. Fonètica i fonologia, § 11.2.1.4).¹⁴

Per tal d'il·lustrar el patró entonatiu que s'associa a la dextralocació, els exemples de (8) s'han de reescriure com en (9). En (10) recollim alguns altres exemples citats en el text:

- (9) a Els va regalar a la BIBLIOTECA, els llibres
 b No li fan cap DESCOMPTE, a ma mare
 c Hi van dur el bufet del MENJADOR, a Talamanca
 d Només en menjo al bo de l'HIVERN, d'olla barrejada
- (10) a No els els donarà MAI, als xiquets, els llibres
 b Ja l'hi he DUT, el gos, al veterinari
 c No en tinc GAIRES, de faves

Aquesta característica entonativa de la dextralocació ajuda a identificar-la, junt, és clar, amb la presència del pronom de represa en el cas dels complements argumentals. En l'exemple (10b), posem per cas, l'ordre lineal de verb, objecte directe i complement locatiu és idèntic al seu ordre en una oració canònica (vg. § 4.3.1). Tanmateix, la presència dels pronoms de represa (*l'hi*) i la presència del cim tonal damunt del verb *dut* permeten assegurar que aquesta construcció és una dextralocació múltiple (la seqüència **Ja l'hi he dut el gos al VETERINARI* seria una oració amb duplicació pronominal i, per tant, és agramatical). Si la dextralocació no fos la de (10b), sinó *Ja l'hi he DUT, al veterinari, el gos*, tindríem de fet un altre factor que ens permetria concloure que es tracta d'una dextralocació: l'ordre lineal que s'hi mostra, complement locatiu seguit d'objecte directe, fóra impossible si els dos complements fossin en la seva posició canònica (**Ja he dut al veterinari el gos*).

14. En alguna ocasió s'ha dit que entre la matriu oracional i els sintagmes dextralocats hi ha una pausa (Calabrese 1982, Bonet 1990, Saccon 1992), però no hi ha cap motivació acústica per a aquesta afirmació. La reinterpretació de la davallada entonativa com a pausa va lligada a la proposta que diu que la dextralocació és un afegit de clarificació i no part integral de l'oració (vg. Vallduví 1994 per a una anàlisi d'aquestes propostes).

La dextralocació, en resum, mostra el mateix feix de trets que la sinislocació. Per tant, sembla que la dextralocació és l'expressió en forma de sintagma adjunt per la dreta d'un element que altrament seria regit pel verb. En el cas de la dextralocació, potser, la naturalesa marginal del complement dislocat no és tan evident, a primer cop d'ull, com en la sinislocació. Al cap i a la fi, la posició canònica dels complements és a la dreta del verb i els sintagmes dextralocats també se situen a la dreta del verb. Tanmateix, hi ha un seguit de trets estructurals (corba entonativa, pronoms de represa, intercalació d'interjeccions conatives i alteracions de l'ordre canònic) que permeten concloure que els sintagmes dextralocats, tot i ser part inherent de l'oració, se situen en una posició perifèrica o marginal.¹⁵

4.3.6. DUPLICACIONS PRONOMINALS APARENTS I AUTÈNTIQUES

La represa dels sintagmes dislocats amb un pronom feble (vg. § 4.3.4-5) no és un cas autèntic de duplicació pronominal: el sintagma dislocat és un adjunt a l'oració i, per tant, la presència del pronom feble en el si de la matriu oracional no és redundant sinó que fa una funció a nivell d'estructura argumental. El pronom de represa garanteix el vincle entre el verb i el sintagma dislocat que el pronom representa i, per tant, la seva supressió, com s'ha vist, és impossible.

El català, tanmateix, mostra duplicació pronominal autèntica en alguns casos específics. De fet, un d'aquests ja s'ha vist en § 4.2.2: es tracta dels pronoms forts acusatiu i datiu. Aquests pronoms forts es caracteritzen per ser una duplicació morfosintàctica: *T'estimo a TU*, *No em miris a MI* o *Truca-li a ELL*. El pronom fort ha d'anar acompanyat obligatòriament, especialment en la 1a i 2a persones, del pronom feble. Evidentment, som davant d'una duplicació autèntica, ja que el pronom fort és un complement del verb ubicat en posició canònica i el pronom feble no fa funció de represa, ans és redundant.¹⁶

Per tant, la presència del pronom feble en els casos de pronominalització forta no ens assenyalava necessàriament l'existència d'una dislocació. Però, malauradament, tampoc no n'elimina la possibilitat: *A tu no t'estimo*, *A mi no em miris* i *A ell truc-li* són exemples clars de sinislocació i, efectivament, també podem trobar les dextralocacions corresponents: *No t'ESTIMO*, *a tu*; *No em MIRIS*, *a mi*, i *TRUCA-li*, *a ell*. Entre aquestes dextralocacions i les oracions canòniques corresponents, amb duplicació clítica, no hi ha cap diferència segmental; però, en canvi, sí que hi ha una diferència entonativa

15. Les notacions sintàctiques que recorren al trasllat com a eina descriptiva permeten certes anàlisis que altrament no són a l'abast. Per exemple, Villalba (1998) proposa que els sintagmes dextralocats s'adjunten a l'esquerra del sintagma verbal (alhora que els altres elements de l'oració també es traslladen de dreta a esquerra per sobre de la posició de dextralocació).

16. Badia (1994: 181-186) i Solà (1994: 250-251) assenyalen la diferència d'acceptabilitat entre *No-més he vist a ell* i **Només he vist a tu* (vg. Rigau 1988 per a pronoms forts).

clara, ja que el pronom dextralocat se situa a la dreta del cim tonal. A més, si intentem intercalar una partícula vocativa (o interjecció conativa, vg. (7)) entre el verb i el pronom fort, veurem que sols és possible quan aquest darrer està dextralocat, segons es dedueix de la corba entonativa:

- (11) a *No em miris, tio, a MI
b No em MIRIS, tio, a mi

Hi ha una situació anàloga en els casos de datiu de possessió inalienable com a *la Maria* en *Li vaig tallar el dit a la MARIA* (vg. § 2.2.4.1b i 15.3.3.1). En aquestes oracions la presència del pronom feble és obligatòria fins i tot quan l'objecte indirecte està en posició canònica: **Vaig tallar el dit a la MARIA* (vg. § 6.5.5.3). És un altre cas de duplicació pronominal autèntica que ens força a recórrer a l'entonació per saber quan l'objecte indirecte està dextralocat, com en *Li vaig tallar el DIT*, *a la Maria*, i quan no, com en *Li vaig tallar el dit a la MARIA*.

Finalment, cal esmentar, en el context de la duplicació pronominal, l'objecte indirecte pròpiament dit (vg. § 2.2.4.1). L'objecte indirecte (12d) és, en la llengua estàndard, com qualsevol altre complement del verb (12a-c), ja que no tolera la duplicació pronominal:

- (12) a *El vaig convidar mon germà
b *Hi vaig anar a Barcelona
c *En tinc faves
d *Li vaig donar la foto a ma mare

El patró de gramaticalitat que es mostra en (12) és de la llengua estàndard i també el del català balear, per exemple. Tanmateix, per a parlants d'altres variants hi ha una gran diferència entre (12a-c), d'una banda, que són clarament agramaticals, i (12d), de l'altra, que és bona. Aquests parlars, on s'inclou el barceloní i altres variants continentals, mostren duplicació pronominal (opcional) en tots els objectes indirectes. En tots aquests parlars, és clar, la presència simultània d'un objecte indirecte i un pronom feble pot reflectir tant l'existència d'una dislocació, en què el pronom fa de pronom de represa, com la d'una duplicació autèntica: *A ma mare li vaig donar la FOTO* (sinislocació), *Li vaig donar la FOTO*, *a ma mare* (dextralocació) i *Li vaig donar la foto a ma MARE* (duplicació pronominal). Com abans, la corba entonativa resulta de màxima importància per distingir entre dextralocació i duplicació pronominal autèntica.¹⁷

17. Molts parlars recullen aquesta diferència, pel que fa a la duplicació, entre els datius de possessió inalienable (duplicació obligatòria) i els altres datius (duplicació optativa), però per a molts altres parlants tan obligatòria és l'una com l'altra. Altres llengües romàniques mostren un patró de duplicació autèntica molt més generalitzat que el català: en l'espanyol del Río de la Plata, per exemple, la duplicació de datius és sempre obligatòria i certs acusatius també es dupliquen. Més detalls en § 6.5.5.3 i 21.5.2.

4.4. EL SUBJECTE

4.4.1. POSICIÓ CANÒNICA DEL SUBJECTE

El català ha estat catalogat tradicionalment com a llengua SVO (vg. § 2.2.2.2 i 4.1.1), és a dir, una llengua en què el subjecte es manifesta de manera canònica a l'esquerra del verb: *El Pere sopa ara, Ahir el Pere va parar la taula, Enguany el Barça guanyarà la lliga*. Aquest, de fet, és l'ordre més freqüent en català i també és l'ordre que la majoria de gent consideraria més neutre des del punt de vista funcional. Hi ha una llarga tradició, d'arrel aristotèlica, que veu en la partició entre subjecte i predicat i la seva linealització d'esquerra a dreta la forma normal i corrent d'expressar les coses.

Tanmateix, l'ordre SVO no és l'únic que existeix. Els subjectes poden ser dislocats, igual que els complements del verb, però a més poden situar-se en una posició postverbal no perifèrica. Aquesta posició dona peu a l'ordre de mots VOS. Pel que fa a la freqüència d'ocurrència, si bé és cert que l'ordre VOS potser no és tan freqüent, tampoc no pot afirmar-se que sigui estadísticament rar. A més, el seu valor semàntico-pragmàtic és també neutre i, per tant, és un bon candidat a la canonicitat. En § 4.4.3-4, aquestes consideracions s'examinen amb deteniment.

La manca d'un pronom feble nominatiu diferencia el subjecte dels complements. La versió nominativa dels pronoms febles acusatiu i datiu són el subjecte implícit i la concordança que l'acompanya (vg. § 4.2.3). Tanmateix, hi ha una excepció en els subjectes anomenats *partitius*: són sintagmes nominals sense article determinat (o la porció del sintagma nominal que exclou l'especificador, i més concretament, el quantificador) que fan de subjecte de verbs inacusatius (vg. § 13.3.4). Aquests subjectes es pronominalitzen mitjançant *en/ne*, igual que ho fan els objectes directes del mateix tipus (vg. § 4.3.4 i 6.5.2.2a). Tenim, així, la seqüència *En vénen*, per *Vénen trens*, que es comporta igual que *En venen*, per *Venen joguines*. Tant *En vénen* com *En venen* funcionen com un sol mot i, per tant, constitueixen un únic element verbal (V).

4.4.2. UBICACIÓ DELS SUBJECTES POSTVERBALS

4.4.2.1. Subjecte i complements argumentals

S'ha esmentat adés que el català també permet la ubicació postverbal del subjecte en una posició no perifèrica: *Ara sopa el Pere, Ahir va parar la taula el Pere, Enguany guanyarà la lliga el Barça*. Quan el subjecte és postverbal, sembla haver d'anar a la dreta de l'objecte directe, **Ahir va parar el Pere la taula*, **Enguany guanyarà el Barça la lliga*, per la qual cosa dona peu a l'ordre VOS. L'ordre VOS no es deu a cap condició d'adjacència entre l'objecte i el verb, ja que en català, a diferència d'altres llengües, no existeix aquesta condició (vg. § 4.3.1), sinó simplement a una qüestió de linealització convencional. Malgrat

tot, cal tenir en compte alguns casos una mica menys clars, com ara *Aquí no regala res ningú* i ?*Aquí no regala ningú res*, en els quals l'ordre VSO és inhabitual, però no agramatical.

La presència dins del sintagma verbal d'objectes directes pesants (vg. § 4.3.3), també afavoreix l'ordre VSO, que, com hem vist, resulta altrament estrany. **Ahir va dir molta gent moltes coses* és agramatical (compareu-ho amb *Ahir va dir moltes coses molta gent*); però, en canvi, l'oració *Ahir va dir molta gent que no hi havia res a fer*, en què l'objecte directe és pesant, esdevé acceptable. De fet, aquesta posposició per pesantor és bastant típica dels objectes conformats per oracions subordinades substantives i altres objectes d'estructura interna complexa i entra dins dels paràmetres normals en què es mou la pesantor estructural.

La linealització del subjecte postverbal i altres complements del verb sembla gaudir de més llibertat que la linealització amb l'objecte directe. Aquesta llibertat en l'ordre de mots és palesa en els següents exemples, en què un subjecte postverbal s'alterna amb un objecte indirecte i amb un complement locatiu, respectivament: *Aquesta foto la va regalar la Maria a ma mare* i *Aquesta foto la va regalar a ma mare la Maria* i *Aquesta foto la va ficar al calaix el Pere* i *Aquesta foto la va ficar el Pere al calaix*.¹⁸

L'estranyesa de l'ordre VSO es fa palesa, també, en les oracions interrogatives. Les oracions **¿Que ha perdut la teva mare la feina?*, **¿Has fet tu la feina?*, **¿A qui va oferir ton pare el cafè?* i **¿Quan va guanyar el Barça la lliga?* no són gramaticals en moltes variants del català; cal ubicar el subjecte a la dreta de l'objecte (*¿Que ha perdut la feina la teva mare?*, *¿Has fet la feina tu?*, *¿A qui va oferir el cafè ton pare?* i *¿Quan va guanyar la lliga el Barça?*) o bé, opció molt més habitual, en posicions de dislocació, com veurem en § 4.4.4. Per suposat, quan l'objecte directe és un sintagma pesant l'ordre VSO és perfectament legítim, ja que en aquest cas l'objecte es posposa, com s'ha vist en § 4.3.3: *¿Creu vostè que la situació de l'equip millorarà?*; *¿En quina dècada va guanyar el Barça cinc lligues, tres copes i una copa d'Europa?*¹⁹

4.4.2.2. Subjecte i tipologia verbal

Ha estat observat que els verbs inacusatius (*venir, arribar, sortir*, etc.) i els verbs psicològics (*agradar, preocupar*, etc.) afavoreixen l'aparició de subjectes postverbals (vg. § 13.3.4 i 13.3.7), a diferència dels verbs intransitius, que afavoreixen l'ús de subjec-

18. Això suggereix que els complements indirectes i locatius i els subjectes postverbals tenen una vinculació estructural anàloga en relació al verb, mentre que l'objecte directe hi té una vinculació més íntima. En aquesta discussió sobre la posició del subjecte postverbal també cal tenir en compte l'impacte dels elements parentètics i les estructures «aparellades» esmentades en la n. 5.

19. Oracions com **Tingui vostè bon viatge* o **Vol vostè rebut?* no són gramaticals. Tanmateix, ambdues oracions han estat documentades en contextos ben singulars. La primera oració fou pronunciada per un assortidor de gasoil en una gasolinera al Garraf i la segona va aparèixer en la pantalla d'un caixer automàtic del carrer Aragó de Barcelona. És significatiu que la traducció literal d'aquestes oracions a l'espanyol dona dues oracions perfectament gramaticals. (Vegeu Solà 1999: § 50.)

tes preverbals. Així, mentre *Ara sopa el Pere* tindria un to marcat en comparació amb *Ara el Pere sopa*, l'oració *Ara arriba el Pere* seria l'opció neutra davant *Ara el Pere arriba*.

En alguns casos aquesta preferència no està gaire clara més enllà d'un primer nivell intuïtiu. Es fa difícil de decidir si *A les set va sortir el sol*, amb un subjecte postverbal, és una oració més neutra que *El sol va sortir a les set*. Evidentment, cada una d'aquestes oracions es fa servir en una situació discursiva diferent, però no està clar quina és d'ús més general, si és que n'hi ha una. En canvi, en altres casos, la ubicació postverbal del subjecte és obligatòria: *Vénen trens*. Aquí no hi ha alternativa preverbal disponible (**Trens vénen*), situació que està relacionada amb el fet que el subjecte *trens* és d'aquells que es pronominalitzen amb *en/ne*. En aquest sentit, s'ha proposat que els verbs inacusatius prefereixen la posició postverbal del subjecte perquè el subjecte d'un inacusatiu és en realitat un objecte disfressat.

Els verbs psicològics afavoreixen la posició postverbal del subjecte, però només si el seu complement indirecte és alhora dislocat al marge: *A molta gent els agrada la sopa* sona, efectivament, molt més natural que *Agrada la sopa a molta gent*, però *La sopa agrada a molta gent*, amb un subjecte preverbal, sona igual de normal i corrent. Sembla, per tant, que allò que els verbs psicològics com *preocupar* afavoreixen és la ubicació a la seva esquerra d'almenys un dels seus arguments, però sense imposar preferències sobre quin ha de ser aquest dependent preverbal.²⁰ La qüestió, tanmateix, segueix sent que, per a gairebé cada un d'aquests tipus de verb, hi ha dues posicions per al subjecte: una posició preverbal (SV), considerada la canònica, i una altra de postverbal (VS), putativament afavorida per aquests verbs.

4.4.3. EL SUBJECTE I ELS MARGES ORACIONALS

Tot i deixar de banda, de moment, la dualitat SV i VS, les opcions d'expressió per al subjecte són diverses. El subjecte, igual que els complements del verb, pot aparèixer sinislocat i dextralocat en els marges esquerre i dret de la matriu oracional. La dislocació del subjecte difereix de la dislocació de complements del verb pel fet que la primera no comporta la presència simultània d'un pronom de represa. Això és així simplement perquè, com s'ha dit, el català no disposa de pronoms febles nominatius. La funció de represa la fa, en el cas dels subjectes dislocats, la concordança.²¹

20. S'ha observat a nivell interlingüístic que els sintagmes que denoten referents humans o animats i que semànticament fan d'agents o experimentadors són més bons candidats a la tematització (vg. Oosten 1986: cap. 2). Això fa que, en general, els subjectes tinguin més tendència a ser temàtics que no els objectes, però, per la mateixa raó, en les oracions amb verb psicològic el sintagma més tematitzable és l'objecte indirecte i no el subjecte (vg. § 4.5 per a la correlació entre la condició de temàtic i la dislocació).

21. Hi ha llengües romàniques que sí que tenen pronoms febles nominatius. En aquestes llengües la funció de represa la fan, com és d'esperar, aquests pronoms i, per tant, no hi ha una diferència tan gran entre subjecte i complements: vg. el trentí *El Mario el magna* 'El Mario menja' vs. *Magna el Mario* 'Menja el Mario' (Rosselló 1986: 41-42); també Saccon (1992).

Els únics subjectes que mostren un pronom de represa en la dislocació són la classe de subjectes anomenats *partitius* (vg. § 4.4.1). Així, en l'oració canònica *Vénen trens sovint* (recordem que en aquests casos no hi ha opció preverbal per al subjecte) li corresponen la sinislocació i dextralocació següents: (*De*) *trens en vénen sovint* i *En vénen SOVINT*, de *trens*.

La presència del pronom de represa és un dels trets bàsics que s'utilitza per identificar les sinislocacions i dextralocacions. La manca d'un pronom feble nominatiu fa més difícil aquesta tasca de reconeixement en el cas dels subjectes. Deixant de banda de moment la dimensió entonativa, la seqüència *Va parar la taula el Pere* podria ser tant una oració VOS, amb un subjecte postverbal no perifèric, com una oració amb el subjecte dextralocat. De la mateixa manera, *El Pere va parar la taula* podria ser tant una seqüència SVO com una sinislocació de subjecte, anàloga a la sinislocació del datiu *Al Pere li van parar una trampa*, on sí que podem veure el pronom de represa.²²

Els altres criteris que identifiquen les dislocacions, per sort, no desapareixen i caracteritzen també la dislocació del subjecte. Els subjectes sinislocats precedeixen els mots interrogatius en les oracions interrogatives, *¿El Barça quan guanyarà la lliga?*, i els dextralocats se situen a la dreta del cim tonal, *¿Quan guanyarà la LLIGA, el Barça?* Les interjeccions conatives *tio, xec* (vg. § 4.3.4) poden intercalar-se entre la matriu oracional i les posicions de sinislocació i dextralocació i, per tant, indicar quan un subjecte està dislocat: *¿El Barça, tio, quan guanyarà la LLIGA?* i *¿Quan guanyarà la LLIGA, tio, el Barça?* Finalment, en la dislocació múltiple, sempre que el subjecte sigui el sintagma dislocat més allunyat de la matriu oracional sabem de ben segur que està dislocat: *El Barça la lliga no la guanyarà pas, No la guanyarà PAS, la lliga, el Barça*. Evidentment, en el cas de la sinislocació, també podem saber de segur que el subjecte està dislocat si és el subjecte d'una oració subordinada que s'adjunta al marge esquerre de l'oració principal: *El Barça crec que guanyarà la lliga*. En aquesta mateixa categoria també hi ha exemples com *Aquests xiquets sembla que tinguin ganes de patir*. La manca de concordança entre *aquests xiquets* i *sembla* i l'existència de casos anàlegs de sinislocació d'objecte (*Aquests xiquets sembla que els empaiti la mala sort*) mostren que es tracta d'una sinislocació i no d'un cas d'elevació de subjecte (vg. § 14.1.3.2c, 19.2.1 i 20.2.3.2).

Per tant, l'existència de la sinislocació i la dextralocació de subjecte està fora de dubte. Així, cal anar amb cura a no confondre subjectes dextralocats i subjectes postverbals no perifèrics. Els subjectes dextralocats de (13) contrasten amb els subjectes postverbals de (14):

22. En el § 4.3.4 s'ha vist que la sinislocació no presenta cap estructura entonativa específica. *Al Pere li van parar una trampa* pot pronunciar-se sense cap mena d'inflexió entonativa entre el sintagma sinislocat i la resta de l'oració. El mateix passa amb *El Pere va parar la taula*: *El Pere* pot ser un sintagma sinislocat sense cap mena d'inflexió entonativa darrere el subjecte.

- (13) a Ahir va parar la TAULA, (tio,) el Pere
 ¿Ahir va parar la TAULA, (oi,) el Pere?
 b Enguany guanyarà la LLIGA, (tio,) el Barça
 ¿Enguany guanyarà la LLIGA, (oi,) el Barça?
 c Ja ha VINGUT, (tio,) el Pep
 ¿Ja ha VINGUT, (oi,) el Pep
- (14) a Ahir va parar la taula (*tio) el PERE
 ¿Ahir va parar la taula (*oi) el PERE?
 b Enguany guanyarà la lliga (*tio) el BARÇA
 ¿Enguany guanyarà la lliga (*oi) el BARÇA?
 c Ja ha vingut (*tio) el PEP
 ¿Ja ha vingut (*oi) el PEP?

Els subjectes de (13) se situen a la dreta del cim tonal i permeten la presència de les partícules *tio* i *¿oi?* entre ells mateixos i la matriu oracional, fets que assenyalen la seva naturalesa perifèrica. En canvi, els subjectes de (14) reben el cim tonal i no permeten que cap interjecció conativa s'intercali entre ells i la matriu oracional.

4.4.4. LES POSICIONS DEL SUBJECTE: CONCLUSIONS

La situació que s'ha descrit aquí és que hi ha tres posicions bàsiques per als complements del verb (la posició canònica postverbal, el marge esquerre i el marge dret), però quatre posicions, en principi, per al subjecte (la preverbal, la postverbal, el marge esquerre i el marge dret).

Hi ha subjectes sinislocats que no poden ser analitzats d'una altra manera. Són els casos que hem vist adés, repetits ara en (15), en què un tercer element intervé entre el subjecte i el verb indicant que el subjecte ocupa una posició perifèrica:

- (15) a ¿El Barça *quan* guanyarà la LLIGA? (mot interrogatiu)
 b El Barça *la lliga* no la GUANYARÀ (segon sintagma sinislocat)
 c El Barça, *tio*, guanyarà la LLIGA (interjecció conativa)
 d El Barça *crec que* guanyarà la LLIGA (oració principal)

En canvi, els subjectes preverbals són, tots i cada un, analitzables també com a casos de sinislocació (vg. algunes excepcions aparents en el § 4.7): estructuralment, la seqüència *El Barça guanyarà la LLIGA* és analitzable bé com una oració amb un subjecte preverbal en el si de la matriu oracional o bé com una oració amb una sinislocació del subjecte (vg. § 4.4.3). La manca de pronoms de represa nominatius i d'inflexió entonativa (obligatòria) en les sinislocacions fan que aquesta segona anàlisi sigui perfectament plausible.

Al cap i a la fi, *El Barça guanyarà la LLIGA, ¿oi?* és la imatge especular perfecta de la dextralocació evident *¿Guanyarà la LLIGA, oi, el Barça?* A més, per exemple, és bo d'observar que les interjeccions conatives com *tio* poden intercalar-se sempre, sense excepcions, entre un subjecte preverbal i la seqüència verbal que el segueix, de la mateixa manera que s'intercalen entre els complements sinislocats i la matriu oracional. El grau d'identitat estructural entre un subjecte preverbal i un complement sinislocat és tan alt que quan coincideixen en una oració poden linealitzar-se en qualsevol ordre: *Jo això a ell ja li ho vaig dir, Això jo a ell ja li ho vaig dir, A ell jo això ja li ho vaig dir, A ell això jo ja li ho vaig dir*. De fet, quan algú diu *Els verds els blaus no els han vençut mai*, no podem saber, en absència d'un context aclaridor, quin sintagma fa de subjecte i quin sintagma fa d'objecte (a l'escriure podem posar *als* en lloc de *els* per a l'objecte: vg. § 11.5.1.5).

Davant d'aquesta situació, en què hi ha casos indubtables de sinislocació del subjecte i en què tots els casos putatius d'ordre SV poden ser analitzats també com a sinislocació, hom ha proposat que tots els subjectes preverbals són, en realitat, subjectes sinislocats. Amb això s'aconsegueix d'eliminar una de les quatre opcions posicionals del subjecte i, així, tant subjecte com complements tenen un capteniment anàleg: una única ubicació canònica a la dreta del verb i l'opció d'ubicació marcada als marges esquerre i dret de la matriu oracional. Aquesta proposta, és clar, té com a conseqüència que el català ha de ser vist com a llengua VOS i no com a llengua SVO.²³

Tot i que més envant caldrà justificar aquesta presa de posició des del punt de vista del significat pragmàtic de les construccions de dislocació, de moment ens trobem que la desaparició de la posició preverbal ens aporta un seguit d'avantatges. En primer lloc, per exemple, això explica per què, com s'ha vist abans, no existeix una oració SV com (16a) anàloga a l'oració VS (16b):

- (16) a *Trens vénen
 b Vénen trens

La manera que té qualsevol argument, subjecte o complement, de situar-se davant del verb és per mitjà de la sinislocació (però vg. § 4.7). L'exemple (16a), però, no és una sinislocació, ja que la sinislocació corresponent a (16b) és *De trens en vénen*. (*De trens* és un subjecte *partitiu* i aquesta classe de subjectes han de ser represos pel pronom feble *en/ne* (vg. § 4.4.1). En canvi, *Els trens vénen* sí que és una oració gramatical, ja que aquí la represa del subjecte dislocat *els trens* (no *partitiu*) es fa sense pronom feble explícit: *Vénen*.

Un segon argument té relació amb les oracions interrogatives. Els subjectes preverbals són incompatibles amb els mots interrogatius en interrogatives parcials i to-

23. L'ordre VOS s'ha proposat com a ordre de mots canònic en diverses llengües romàniques amb subjectes implícits (vg. Rosselló 1986: § 4-5, Adams 1987, Fernández 1989, Bonet 1990, Contreras 1991, Vallduví 1993, Solà 1994-1995).

tals. En els exemples de (17) el subjecte hauria de poder aparèixer entre l'element interrogatiu (inclòs l'element *que*, que optativament encapçala les interrogatives totals) i l'element verbal, però no és així (vg. § 4.7.2 per a parents excepcions amb *per què*, etc.):

- (17) a *¿Què el Pere va dir?
 b *No sé què el Pere vol
 c *¿Que el Pere vindrà?

En aquestes oracions interrogatives el subjecte pot ser postverbal o pot aparèixer en posicions de dislocació als marges esquerre i dret: ¿*Què va dir el PERE?*, ¿*El Pere què va DIR?* o ¿*Què va DIR, el Pere?* i ¿*Que vindrà el PERE?*, ¿*El Pere que VINDRÀ?* o ¿*Que VINDRÀ, el Pere?* Per tant, les opcions d'ubicació del subjecte són només tres: la ubicació que desapareix és precisament la posició preverbal, que, com s'ha vist, és també força problemàtica en les oracions declaratives.

Les anàlisis lingüístiques tradicionals i modernes s'han d'empescar alguna explicació per deixar fora, en contextos interrogatius, la ubicació preverbal del subjecte. Tanmateix, si hom creu que de subjectes preverbals no n'hi ha, i que tots els subjectes aparentment preverbals en les oracions declaratives són de fet sinislocacions, l'opció preverbal en les oracions interrogatives queda eliminada d'entrada. El subjecte no pot anar a raure entre l'element interrogatiu i la seqüència verbal simplement perquè no hi ha cap espai per anar-hi a raure. Això és ni més ni manco el que passa amb qualsevol complement del verb i no sorprèn ningú que les oracions de (18) siguin agramaticals:

- (18) a *¿Què al Pere (li) vas dir?
 b *¿Que a Barcelona (hi) anirà?

Si hom adopta la hipòtesi que la posició preverbal no existeix com a tal, els exemples de (17) poden explicar-se igual que els de (18). Que no hi hagi subjectes «preverbals» en les interrogatives és tan normal com que no hi hagi complements «preverbals». En les interrogatives, la presència del mot interrogatiu ens permet distingir entre la posició de sinislocació, davant seu, i la que fóra la inexistente posició preverbal, a la seva dreta. En canvi, en les declaratives ens sembla que sí que hi ha subjectes preverbals, perquè no hi ha cap element explícit i obligatori que sigui anàleg als mots interrogatius.²⁴

Sembla, doncs, que tots els arguments van a favor d'acceptar que en català els subjectes preverbals són sempre subjectes sinislocats (però vg. § 4.7) i que la posició canònica del subjecte, aquella que ocupa en virtut de la seva condició de subjecte, és a la

24. En anglès i altres llengües SVO també hi ha inversió interrogativa. Tanmateix, aquesta inversió només es dona en les oracions principals i mai en les subordinades, com en català, i té altres característiques que la distingeixen de la «inversió» catalana.

dreta del verb, darrere de l'objecte directe (VOS). Tanmateix, hi ha un fet que entorbeix la nitidesa d'aquesta argumentació: la ubicació postverbal del subjecte produeix sovint oracions que, tot i ser gramaticals, són poc naturals a l'oïda. Si la posició postverbal és la posició canònica, aquella posició en què té carta de naturalesa, això és inesperat. Per exemple, es fa estrany acumular massa arguments i adjunts a la dreta de la seqüència verbal sense un contrapès al camp esquerre de l'oració:

- (19) a ?Va ficar les galetes al calaix ma mare
 b ?Guanyarà la lliga el Barça a l'última jornada

Tanmateix, això no pot ser culpa només del subjecte postverbal, ja que la utilització de qualsevol contrapès al camp esquerre de l'oració, no solament del subjecte, converteix aquestes oracions en oracions totalment naturals. Efectivament, (19a) millora amb *Ma mare va ficar les galetes al calaix*, però també amb *Les galetes les va ficar al calaix ma mare* i *Al calaix hi va ficar les galetes ma mare*. El mateix passa en (19b): *El Barça guanyarà la lliga a l'última jornada*, *La lliga la guanyarà el Barça a l'última jornada* i *A l'última jornada guanyarà la lliga el Barça*. És a dir, els exemples de (19) milloren sinislocant qualsevol dels elements dependents del verb. Això demostra que el «problema» que fa que les oracions de (19) siguin feixugues no té res a veure amb la posició canònica del subjecte, sinó segurament amb algun principi més general que no afavoreix que les oracions acumulin arguments i adjunts en el si de la matriu oracional, a menys que hi hagi algun element sinislocat que faci de contrapès.

Un altre cas una mica més difícil d'explicar és el de les oracions estatives, en les quals la ubicació postverbal del subjecte és sovint anòmala: ?*És alt el PERE*, ?*Sap alguna cosa el PERE*. Cal comparar, tanmateix, aquestes oracions amb altres, també estatives, que són perfectament normals a l'oïda, com *És més alt el PERE* i *Sap moltes més coses el PERE*. Aquest contrast fa que, sigui quina sigui la causa de l'estranyesa de les primeres oracions, no puguem atribuir-la només a la posició postverbal del subjecte.

La percepció generalitzada (vg. § 4.1.2, 4.4.1) que l'ordre de mots SV és més neutre des del punt de vista funcional que l'ordre VS (excepte en els verbs inacusatius), es veu afavorida, de ben segur, per l'impacte negatiu d'aquest factor d'acumulació de sintagmes dependents del verb a la seva dreta, que hem vist adés. Certament, *Menja pa tothom*, *Toca el piano ma germana* i *Treballa a Valls mon cosí* són menys «neutres» que *Tot hom menja pa*, *Ma germana toca el piano* i *Mon cosí treballa a Valls*. Però també ho són menys que *De pa en menja tothom*, *El piano el toca ma germana* i *A Valls hi treballa mon cosí*, exemples tots amb un subjecte postverbal. La manca de «neutralitat» de *Menja pa tothom* indica, no que l'ordre VOS sigui marcat, sinó que en oracions amb més d'un element dependent es fa estrany que no hi hagi algun sintagma sinislocat, sigui subjecte o una altra cosa. És a dir, *Vxy* és potser més estrany que *xVy*, però no cal que la *x* de *xVy* sigui el subjecte.

La ubicació postverbal del subjecte en oracions amb força sintagmes dependents millora en contextos subordinats: *Era tot un èxit que fiqués el cotxe al garatge la Maria; Si fossin altes les muntanyes, el vent no ens arribaria tant; Anem sovint a un bar on coneix molta gent el Pere*. En general, la freqüència dels subjectes preverbals és menor en contextos subordinats. Significativament, la sinislocació és també menys freqüent en contextos subordinats. És a dir, que el principi general que demana un contrapès en forma de sinislocació en les oracions principals, no té tanta força en el context de les oracions subordinades.

Des del punt de vista estructural, sembla aconsellable concloure que els subjectes aparentment preverbals (SV) són, de fet, subjectes sinislocats i que la posició canònica del subjecte és la posició postverbal (VS). Això iguala els subjectes amb els complements del verb, ja que tots disposen de tres ubicacions per manifestar-se: posició canònica, sinislocació i dextralocació. (Vegeu també § 3.4.3.1.)

4.5. EL NIVELL INFORMATIU

Fins aquí s'ha parlat de posicions alternatives per a subjecte i complements del verb des d'un punt de vista purament estructural, sense fer esment per a res del significat semàntico-pragmàtic que s'associa a aquestes alternatives. S'ha fet així per tal de no barrejar les motivacions funcionals amb els fenòmens estructurals. Tanmateix, ara tenim una idea clara de la matèria primera que hi ha a l'abast i, per tant, podem examinar el significat que s'associa a cada ubicació i a cada construcció.

4.5.1. L'EMBALATGE INFORMATIU

El títol d'aquest capítol fa referència a l'oració com a unitat informativa. És aquest, en efecte, el nivell de significat de més pertinència a l'hora d'examinar l'ordre de mots en català. Hi ha alguns factors que afecten l'ordre de mots que no són de naturalesa informativa (vg. § 4.3), però les construccions de dislocació examinades amb deteniment en § 4.3-4 sí que estan íntimament associades a l'oració com a unitat informativa.

El terme *unitat informativa* no fa pas referència al nivell descriptiu o de contingut proposicional, sinó al nivell locutiü o informatiu, a l'acte de comunicar aquest contingut a un receptor en un context determinat (Bach i Harnish 1979: 3). L'oració constitueix una unitat d'informació per a un determinat receptor o receptors. En termes de semàntica dinàmica (Veltman 1990), l'objectiu locutiü d'un enunciat és aportar el seu contingut proposicional *p* a l'estat epistèmic del receptor, és a dir, actualitzar-lo amb *p*.²⁵

25. La capacitat d'actualització es defineix en funció del contingut descriptiu. Evidentment, un enunciat pot ser informatiu per raons diverses (valor illocutiü, generació d'inferències no lingüístiques, etc.), però d'això se n'ocupen altres mòduls semàntics i pragmàtics. El nivell informatiu s'ocupa de determinar el potencial actualitzador d'una proposició en un context determinat (vg. nota 2 pel que fa al concepte d'*estat epistèmic*).

A l'hora de determinar de quina manera *p* actualitza l'estat epistèmic d'un receptor determinat, cal primer fer-hi un cop d'ull al moment de l'enunciat. Els parlants, durant la conversa, estan sempre modelant l'estat epistèmic dels seus interlocutors i formulant hipòtesis sobre els seus continguts. Segons quins siguin aquests continguts, *p* serà més o menys informatiu. Suposem, per exemple, que hi ha, d'una banda, un receptor A que sap que Joan ha fet una donació però no sap què ha donat ni a qui i, de l'altra, un receptor B que sap que Joan ha fet una donació al Museu però no sap què ha donat. En aquest supòsit, la proposició *p* 'El Joan ha donat un Miró al Museu', comunicada tant a A com a B, és més informativa per a A que per a B: A aprèn que la cosa donada és un Miró i que el receptor de la donació ha estat el Museu, mentre que B, que ja sabia qui era el receptor, aprèn només que la cosa donada és un Miró.

L'anomenat *embalatge informatiu* ens permet de convertir el contingut descriptiu de les oracions en unitats d'informació en les quals queda clar quin és el valor informatiu de les parts que les componen. En els exemples d'A i B queda clar que hi ha «peces» de la proposició comunicada que són informatives (les que fan una aportació genuïna a l'estat epistèmic del receptor) i «peces» que no ho són (les que no fan cap aportació). L'embalatge informatiu permet identificar un i altre tipus de peça.

4.5.2. L'ARTICULACIÓ REMA-TEMA

Les peces de significat proposicional que són identificades per l'emissor com a genuïnament informatives (per al receptor) formen el *rema* i les peces que tenen un valor informatiu nul són el *tema* o *rerefons*. Totes les llengües expressen aquesta partició bàsica entre rema i tema d'una manera o altra i el català no n'és una excepció.

Des del punt de vista descrit en el § 4.5.1, ser rema és la manera normal i neutral de ser a nivell informatiu. Si l'objectiu informatiu d'un enunciat és aportar el seu contingut descriptiu *p* a l'estat epistèmic del receptor, sembla que el valor informatiu neutre per a qualsevol peça de *p* ha de ser el remàtic. En canvi, la condició temàtica, que implica no ser part de la contribució a l'estat epistèmic del receptor tot i ser part de *p*, és una condició marcada (de fet, com es veurà, els enunciats sovint expressen només el rema de l'oració).²⁶ Rema i tema, com es dedueix de l'exemple de la donació al Museu, es determinen sobre la base dels continguts de l'estat epistèmic del receptor (més exactament, sobre els càlculs que l'emissor fa sobre aquests continguts). En

26. La denominació *rema-tema* és més adient que *tema-remàtic*, pel caràcter central del concepte de rema: el rema és la raó de ser de l'oració des del punt de vista locutiü; en canvi, el tema juga un paper subsidiari i, sovint, no n'hi ha; quan hi és, tanmateix, serveix un propòsit determinat (vg. § 4.5.3.2). Des del punt de vista de la realització estructural en català, tant se val *rema-tema* com *tema-remàtic*, ja que els temes són expressats tant per sinislocacions com per dextralocacions.

aquest sentit, la relació entre l'articulació rema-tema d'un enunciat i el text en què es troba aquest enunciat no és directa, ja que el text és tan sols un mitjà que ajuda l'emissor a calcular els continguts de l'estadi epistèmic del receptor.

Tanmateix, sovint es fa servir l'anomenada contextualització interrogativa per fer palesa l'articulació rema-tema d'una oració, com en (20):

- (20) a ¿Què va donar al MUSEU, el Joan?
b Un MIRÓ

La resposta (20b) expressa l'única peça de la proposició 'El Joan va donar un Miró al Museu' que és informativa: es tracta de 'un Miró', un «fragment» de la proposició. La persona que respon a (20a) infereix, a partir de la pregunta, l'estat epistèmic del seu receptor. Quan algú pregunta (20a) s'infereix que en el seu estat epistèmic hi ha una proposició subespecificada en què manca la identitat de l'objecte donat. Això fa que en la resposta tingui valor remàtic *un Miró*.²⁷ La contextualització interrogativa resulta molt pràctica per presentar exemples de forma compacta i eficient.

4.5.3. LA MANIFESTACIÓ ESTRUCTURAL DE REMA-TEMA

4.5.3.1. La matriu oracional

El català presenta una associació bastant directa i transparent entre posició sintàctica i valor informatiu. D'entre les tres posicions per a subjectes i complements del verb identificades en els § 4.3-4, els elements remàtics han d'aparèixer en posició canònica postverbal. Aquests elements no poden de cap manera ubicar-se en les posicions de dislocació als marges dret i esquerre (recordem que el subjecte preverbal s'ha subsumit sota l'epígraf de la sinislocació). La contextualització interrogativa ajuda a determinar quins són els elements remàtics de l'oració resposta:

- (21) a ¿Qui va sopar?
Va sopar el JOAN
b 'El Joan va SOPAR / 'Va SOPAR, el Joan
- (22) a ¿Què vols?
Vull la FOTO
b 'La foto la VULL / 'La VULL, la foto

27. La contribució que fa el rema a l'estat epistèmic del receptor pot ser una veritable aportació d'informació que hi mancava o bé la correcció d'una dada que hi figurava de forma errònia (vg. Vallduví 1992: § 4.2).

- (23) a ¿A qui ho vas donar?
Ho vaig donar a ma MARE
b 'A ma mare li ho vaig DONAR / 'Li ho vaig DONAR, a ma mare

La raó per la qual els exemples (b) no són reeixits és que els seus contextos interrogatius demanen que siguin remàtics els sintagmes que aquí precisament apareixen dislocats al marge esquerre i dret. La dislocació és incompatible amb la rematicitat i per això els sintagmes remàtics han d'aparèixer en la posició canònica postverbal (però vg. § 4.7).

El caràcter remàtic no és sols suficient sinó també necessari per permetre que un determinat argument aparegui en posició postverbal. Les oracions (b) de (24-26) mostren que els elements temàtics no poden ubicar-se en posició postverbal dins de la matriu oracional, encara que darrere el verb hi aparegui també el rema. Dels fets de (21) a (26) se n'infereix que els elements temàtics, quan n'hi ha, han de manifestar-se per força en les posicions de dislocació:

- (24) a ¿Què li vas DONAR, a ta mare?
A ma mare li vaig donar la FOTO
b 'Vaig donar la foto a ma MARE / 'Vaig donar a ma mare la FOTO
- (25) a ¿A qui la vas DONAR, la foto?
La foto la vaig donar a ma MARE
b 'Vaig donar la foto a ma MARE
- (26) a ¿Qui la VOL, la foto?
La foto la vol el PERE
b 'Vol la foto el PERE

L'única resposta reeixida a (24-26) és la dels exemples (a), en els quals el rema és en posició postverbal dins de la matriu oracional i, alhora, el tema figura en posició dislocada (sobre l'element verbal no remàtic dins de la matriu oracional, vg. la discussió sota (29)). Això confirma la correlació ferma entre posició estructural i valor informatiu.

En els § 4.3-4 s'han identificat remes conformats per arguments. Però els verbs també poden ser remàtics i la contextualització interrogativa ens ajuda a identificar-los. Quan algú pregunta *¿Què li ha fet, el Pere, a la Marta?* entenem que aquesta persona creu que hi ha hagut certa relació entre el Pere i la Marta, de la qual el Pere ha estat agent i la Marta pacient, i que no sap de quina relació es tracta. La resposta *L'ha ENGANYAT* és evidentment remàtica (s'ignora el pronom feble, vg. § 4.3.2), igual que ho és *Un MIRÓ* en (20b), perquè aporta la peça proposicional que manca al receptor.

De la mateixa manera que el verb pot ser el rema de l'oració, també ho poden ser les diferents seqüències de verb i complements que encapçala el verb. En (27) el context interrogatiu demana que el rema sigui tot el sintagma verbal, en (28) el rema és la seqüència formada pel verb i l'objecte directe (l'objecte indirecte és temàtic) i en (29) el rema torna a ser només el verb (els dos complements són temàtics):

- (27) a ¿Què me'n dius, del Joan?
(Que) va donar el MIRÓ a ma MARE
b ¹(Que) li va donar el MIRÓ, a ma mare
¹(Que) li va donar el Miró el JOAN, a ma mare
- (28) a ¿Què va fer, el Joan, que involucra ta mare?
Li va donar el MIRÓ, a ma mare
b ¹Va donar el Miró a ma MARE
- (29) a ¿Què va fer, el Pere, amb això del Miró i ta mare?
(Al final) l'hi va DONAR, el Miró, a ma mare
b ¹(Al final) va donar el Miró a ma MARE

Els elements que no són remàtics han d'anar a raure forçosament a posicions de dislocació, ja que, si no, s'obtenen oracions, com les de (b) de (27-29), que no són reeixides. Les oracions (28b) i (29b) són canòniques, però això no els representa cap tipus de dispensa especial i resulten no reeixides: en el si de la matriu oracional no hi pot haver elements temàtics i, per tant, la seva dislocació esdevé obligatòria.

Entre els exemples (21-26), d'una banda, i els exemples (27-29), de l'altra, hi ha un contrast interessant. Les respostes reeixides d'aquests exemples contenen un element verbal (el verb i els auxiliars i clítics) en el si de la matriu oracional. En (27-29) és lògic, perquè l'element verbal en aquests exemples és remàtic. En canvi, en (21-26) els remes que demanen les contextualitzacions interrogatives són subjectes i complements, però en cap cas no és el verb. Malgrat tot, en aquests exemples l'element verbal apareix dins de la matriu oracional, com si tingués valor remàtic. El fet és que l'element verbal, sense ser ni remàtic ni temàtic, sempre pot aparèixer, per raons morfosintàctiques, en la seva posició en el si de l'oració. En les respostes reeixides de (21a) fins a (26a) l'element verbal és totalment inert. La prova és que podria ser omès sense cap mena de conseqüència per al valor informatiu de la resposta, que quedaria reduïda a un «fragment» elíptic (vg. § 1.2.3.2a): *El JOAN* en (21), *La FOTO* en (22), *A ma MARE* en (23) i així anant fent (de fet, la resposta sense l'element verbal és més habitual). En canvi, en els exemples (27-29), on l'element verbal és remàtic, la seva presència és obligatòria.

La contextualització interrogativa també s'ha fet servir per identificar casos en què tota l'oració sembla remàtica. S'usen preguntes com *¿Què passa?* o *¿Què hi ha, de nou?* que faciliten

respostes esdevenimentals (vg. § 2.2.2.2c) i preguntes que demanen circumstàncies causals com *¿Per què estàs tan content?* A aquestes preguntes s'hi pot respondre, com és d'esperar, amb oracions que tenen tots els arguments en posició postverbal, la qual cosa indica que tots els elements de l'oració són remàtics: *¿Què passa? (Que) ha guanyat la lliga el BARÇA* o *¿Per què estàs tan content? (Perquè) ha fet el sopar el PERE*. Però també s'hi pot respondre amb oracions on hi ha algun element dislocat: *¿Què passa? (Que) a ma mare li han regalat el MIRÓ*, *(Que) la carretera no l'acabaran fins l'any que VE*, *(Que) el Barça guanyarà la LLIGA*.

Davant d'aquest fet, hi ha dues opcions possibles. La primera, poc desitjable, consisteix a prendre's al peu de la lletra la contextualització interrogativa i afirmar que, quan hom contesta la pregunta *¿Què passa?* amb *(Que) a ma mare li han regalat el MIRÓ*, *a ma mare* és un sintagma remàtic tot i aparèixer en posició de sinislocació. La segona opció és concloure que, en certs casos, cal prendre's la contextualització interrogativa amb certes reserves, ja que aquesta no reproduceix de forma fidel l'estat epistèmic del receptor, sinó que simplement el modela de forma aproximada. Així, en el cas que ens ocupa, la pregunta *¿Què passa?* hauria d'haver estat, per ser exactes, *¿Què passa, amb ta mare?* Per tant, *amb ta mare*, tot i no aparèixer explícitament en la pregunta, és temàtic i per això apareix en una posició de dislocació. La contextualització interrogativa és expositivament útil, però cal fer-la servir amb aquesta precaució.

4.5.3.2. Els marges esquerre i dret

S'ha vist en el § 4.5.3.1 que els elements temàtics, quan n'hi ha, apareixen dislocats als marges esquerre i dret de l'oració. En els exemples de (21) a (29) hi ha força sintagmes temàtics sinislocats i dextralocats i en (30-31) n'hi ha dos exemples més:

- (30) a ¿Què va fer, el Joan?
b El Joan va SOPAR
Va SOPAR, el Joan
- (31) a ¿Quan l'hi faràs, a la Maria, el sopar?
b El sopar l'hi faré DEMÀ, a la Maria
A la Maria l'hi faré DEMÀ, el sopar
L'hi faré DEMÀ, a la Maria, el sopar

¹*Va sopar el JOAN* i ¹*Faré el sopar a la Maria DEMÀ* no són respostes adients a les preguntes de (30a) i (31a), per molt que el rema sigui dins la matriu oracional. L'exemple (30) mostra, a més, que els subjectes preverbals són temàtics i no remàtics i que, per tant, té sentit analitzar-los com a elements dislocats (vg. § 4.4.4).

En diversos punts d'aquesta secció 4.5 s'ha vist que sovint les oracions consten només de rema. Els fragments oracionals com (20b) i les respostes reeixides en (21-23) són oracions que expliciten només el seu rema (de vegades amb l'element verbal com a serrell inert). Això confirma el caràcter neutre de la rematicitat i el caràcter marcat de la tematicitat. De fet, el tema és del tot superflu en respostes directes a preguntes

com les que contextualitzen exemples en aquesta secció. El tema, en principi, serveix per explicitar la connexió entre la peça de significat remàtica i la proposició subespecificada a la qual aquesta fa la seva contribució. En el cas de seqüències de pregunta i resposta la connexió del rema de la resposta amb el context que s'infereix de la pregunta prèvia és tan evident que el tema esdevé totalment redundant: així, en (30) i (31) podem contestar simplement *Va sopar i Demà*, respectivament, i la resposta resulta tant o més reeixida que les opcions que es mostren en (30b) i (31b). *Va sopar i Demà* aporten les peces de significat proposicional que manquen en els estadis epistèmics de qui fa les preguntes (30a) i (31a).

Tanmateix, hi ha casos en què la presència d'elements temàtics esdevé del tot necessària. De vegades, la proposició subespecificada que el rema ha d'actualitzar no ha estat feta explícita en el text o, si ho ha estat, ho ha estat ja fa una estona. El següent és un exemple clar: un xiquet, després d'haver viscut una experiència força trista, sospira i comenta als interlocutors: *¡Que n'és, de dura, de vegades, la realitat!*²⁸ Clarament, aquí la proposició subespecificada ('la realitat de vegades pot ser dura') no està a l'abast de l'interlocutor i cal fer esment explícit del tema per tal de poder relacionar-la amb l'element remàtic ('que sí que ho és'). En aquest cas, l'ús d'una oració sense elements temàtics i, per tant, sense sintagmes dislocats hauria resultat insuficient: *¡Que n'és!*

Adés s'ha esmentat que la sinislocació i la dextralocació comparteixen la funció de donar expressió estructural al valor informatiu temàtic. Hi ha, tanmateix, més enllà d'aquesta funció, una diferència de significat entre sinislocació i dextralocació. Aquesta diferència s'observa en certs contextos que podríem anomenar *contrastius*. Fixem-nos en el següent exemple, en què, tot i que 'els ganivets' i 'les forquilles' són temàtics en virtut de la pregunta feta sobre l'hiperònim 'els coberts', hi ha un cert contrast entre ells:

- (32) a ¿Què en vas fer, dels coberts?
 b Els ganivets els vaig desar al CALAIX i les forquilles les vaig ficar a l'ARMARI
 c 'Els vaig desar al CALAIX, els ganivets i les vaig ficar a l'ARMARI, les forquilles

En el context de la pregunta (32a) no n'hi ha prou de marcar *els ganivets* i *les forquilles* com a elements temàtics amb una dislocació qualsevol. En la resposta (32c) hi ha dextralocació d'aquests dos elements, però això no basta, ja que segueix sent una resposta no reeixida. En canvi, la resposta (32b), en la qual *els ganivets* i *les forquilles* estan sinislocats, sí que és una resposta reeixida. Això vol dir que la sinislocació té un valor semàntic o pragmàtic addicional que es fa palès en casos com (32).

28. Pau Faner, «La primera oració», *Avui*, 25.1.1987.

La naturalesa exacta d'aquest valor contrastiu addicional és encara una qüestió oberta. Vallduví i Vilkuña (1998), per exemple, argumenten que es tracta d'una categoria primitiva independent que comporta la disponibilitat semàntica d'un conjunt al qual pertanyen el referent del sintagma sinislocat i altres referents anàlegs. És entre el referent del sintagma sinislocat i l'altre o altres elements del conjunt que s'estableix una oposició determinada que dona peu a l'esmentat contrast. Hendriks i Dekker (1996), en canvi, proposen que els elements sinislocats expliciten referents de valor anafòric familiar, el vincle dels quals amb el seu antecedent no és un vincle basat en la identitat (x és igual a y), sinó en altres relacions més atípiques (per ex., x és una part d' y , x és un tipus d' y , x és un element d' y). En (32b) 'els ganivets' i 'les forquilles' són referents familiars, però ho són gràcies a una relació atípica. La sensació de contrast pot obtenir-se indirectament del fet que més d'un referent pot tenir aquesta relació atípica amb un determinat antecedent. Finalment, altres propostes tracten els referents dels sintagmes sinislocats com a referents que gaudeixen d'un estatus privilegiat en l'estat epistèmic del receptor: dels referents que s'esmenten en l'oració, n'hi ha un(s) que l'emissor designa com a «punt de partença» de la informació expressada (Halliday 1985: 38) o com a «indret on es produeix l'actualització informativa» (Vallduví 1992: 62). En aquest cas, la sensació de contrast pot originar-se amb la mateixa designació com a privilegiat d'un referent i no un altre.

Sigui quina sigui la proposta més adient, el cert és que els sintagmes sinislocats, a més de ser temàtics, tenen un contingut semàntic addicional que els distingeix dels sintagmes dextralocats. Aquí, per romandre imparcials davant les propostes esmentades, anomenarem aquest valor semàntic addicional *ancoratge*, i els sintagmes que el posseeixen *àncores*. Totes les llengües disposen d'estratègies estructurals per marcar les àncores. En anglès, les àncores o bé apareixen al marge esquerre de l'oració o bé s'associen a un to descendent-ascendent que funciona com a cim tonal secundari. En japonès, en canvi, s'expressen morfològicament mitjançant el sufix *-wa* (vg. Kuno 1972).

La majoria de les sinislocacions i dextralocacions que s'han vist fins ara són sintagmes nominals definites o sintagmes nominals sense article (o SNs escarits: vg. § 7.2.2.2c). Aquests sintagmes poden ubicar-se als marges dret i esquerre sense sofrir cap mena de canvi semàntic (a part del canvi en valor informatiu de remàtic a temàtic). En canvi, els sintagmes indefinits que són dislocats resten subjectes a restriccions de significat importants. Sovint s'ha dit que els sintagmes indefinits no poden ocupar posicions de dislocació (vg. Ward i Prince 1991): és cert que *L'he vist, un gos* i *Un gos l'he vist* sonen pitjor que *He vist un gos*, però això no vol dir que els sintagmes indefinits no puguin ser dislocats en casos concrets. Els sintagmes indefinits o bé denoten referents nous (vg. § 4.2.1) o bé són intensionals i aporten només contingut descriptiu (no introdueixen cap referent a l'estat epistèmic del receptor). En el primer cas es parla de sintagmes *indefinites específics* i en el segon, de sintagmes *indefinites inespecífics* (vg. § 7.2.2). Doncs bé, els sintagmes indefinits intensionals permeten la dislocació: el sintagma *un gelat* en l'oració *Em menjaria un gelat amb molt de GUST* no introdueix cap referent i, per

tant, permet la dextralocació i la sinislocació: *Me'l menjaria amb molt de GUST, un gelat i Un gelat me'l menjaria amb molt de GUST.*

La sinislocació de sintagmes indefinits que denoten referents nous també és possible si el referent és un element d'un conjunt restringit ja esmentat o pressuposat en el discurs: *Vaig caçar dos conills. Un conill el vaig matar a prop de la LLODRIGUERA i l'altre...* (aquí *un conill* vol dir *un dels dos conills*). La familiaritat anafòrica del conjunt al qual pertany el conill ('dos conills') és prou per legitimar la sinislocació d'aquest indefinit amb referent nou però restringit. És més, no sols la legitima sinó que la força: *Vaig caçar dos conills.*¹ *Vaig matar un conill a prop de la LLODRIGUERA i l'altre...* En canvi, aquest tipus d'indefinit no és compatible amb la dextralocació: *Vaig caçar dos conills.*¹ *El vaig matar a prop de la LLODRIGUERA, un conill no funciona.*

Aquestes restriccions semàntiques que afecten els sintagmes nominals indefinits també afecten sintagmes encapçalats per altres especificadors (numerals, quantificadors). El patró es reproduceix: en la seva posició canònica el sintagma és compatible amb més d'una interpretació (per exemple, intensional i referent nou pur), però en les posicions dislocades és compatible només amb una interpretació concreta. Vegem-ho:

- (33) a Avui al carrer he saludat alguns amics
 b ¹Alguns amics els he saludat avui al carrer
 c ¹Avui al carrer els he saludat, alguns amics
- (34) a Això de l'amistat és curiós. ¹Només veig alguns amics de tant en tant, però seguim sent molt amics
 b Això de l'amistat és curiós. Alguns amics només els veig de tant en tant, però seguim sent molt amics
 c Això de l'amistat és curiós. ¹Només els veig de tant en tant, alguns amics, però seguim sent molt amics
- (35) a És que tiraries alguns amics daltabaix del balcó
 b Alguns amics és que els tiraries daltabaix del balcó
 c És que els tiraries daltabaix del balcó, alguns amics

En (33) *alguns amics* denota un referent nou pur i, com hem vist, la dislocació d'aquest sintagma no és reeixida (l'exemple (33b) és reeixit si es força la interpretació restringida). En (34) *alguns amics* denota un referent nou però vinculat a un conjunt restringit ja pressuposat en el discurs (els amics de l'emissor). En aquest cas, la sinislocació és perfectament reeixida i, de fet, molt preferible a la versió canònica de (34a). En canvi, la dextralocació no ho és, de reeixida. Finalment, en (35) la versió intensional de *alguns amics* és totalment compatible amb totes dues dislocacions.

La distribució d'aquesta gamma de significats també explica per què *Cinc pacients els visiten tots els metges* pot voler dir tant 'cinc dels pacients reben la visita de tots els metges' com 'tots els metges visiten un nombre mínim de cinc pacients' (anàloga a 'tots els metges visiten el 25 % dels pacients'); en canvi, *Els visiten tots els metges, cinc pacients* només té aquesta segona interpre-

ció. Aquesta interpretació és intensional i, per tant, compatible tant amb la sinislocació com amb la dextralocació.

Pel que fa a aquesta qüestió dels indefinits, tampoc no hi ha cap diferència de capteniment entre el putatiu subjecte preverbal i els altres casos de sinislocació. Els subjectes preverbals indefinits que denoten referents nous purs no són gaire reeixits: *Un gos ensuma la brossa.* En canvi, si el subjecte preverbal indefinit és intensional (*Un detectiu no ho faria mai, això*) o denota un referent nou però restringit (*Al carrer hi havia dos gossos. Un gos ensumava la brossa*), aleshores esdevé reeixit. Si aquests subjectes preverbals no fossin sinislocacions (vg. § 4.4.4), se'n faria difícil d'explicar aquest capteniment. De fet, els subjectes que denoten referents nous solen anar en posició postverbal bé directament bé mitjançant les construccions anomenades *presentacionals* (vg. § 2.2.2.2, 2.4.4.2 i 14.2.1.2): *T'ha trucat un noi* en lloc de ¹*Un noi t'ha trucat* i *Hi ha un gos que ensuma la brossa.*²⁹

Aquestes dades mostren que els sintagmes indefinits que denoten referents nous purs no poden ser temàtics; només ho poden ser els que denoten referents nous restringits. El valor anafòric nou sembla incompatible amb el valor informatiu temàtic i, per tant, els sintagmes que denoten referents nous han de ser necessàriament remàtics. Això, de fet, no ens ha de sorprendre: seria realment estrany que un sintagma nominal temàtic, que és una peça d'una proposició subespecificada coneguda pel receptor, alhora denotés un referent no conegut pel receptor. Per contra, la rematicitat informativa i la familiaritat anafòrica no són incompatibles. Per exemple, en la seqüència *¿A qui ha vist? (L'ha vist) a ELL, l'objecte a ELL* denota un referent familiar, però, en canvi, té un valor informatiu remàtic, ja que aquest argument és la peça que completa la proposició subespecificada que s'amaga darrere la pregunta *¿A qui ha vist?*³⁰

4.6. ALTRES ELEMENTS ORACIONALS

4.6.1. FLEXIÓ REMÀTICA I DISLOCACIÓ DEL VERB

Les peces de significat proposicional vistes més a bastament en aquest capítol són els arguments i els predicadors (atributs i relacions) que formen la base de la predica-

29. La força uniformadora de la llengua escrita fa més freqüents els subjectes preverbals indefinits. Titulars habituals de premsa com *Un home mata tres vianants* són lluny de la pràctica oral, que recorre a recursos com el rondallístic *Una vegada hi havia un N que...*

30. Alguns autors (vg. Rochemont 1986, Erteschik-Shir 1998) donen un sentit primitiu a l'associació entre valor informatiu remàtic i valor anafòric nou i defineixen el rema com a estratègia per introduir referents nous a l'estat epistèmic del receptor (per a aquestes anàlisis els pronoms remàtics són elements peculiars amb tractament específic). Els indefinits restringits poden ser temàtics tot i ser nous perquè reten certa familiaritat del conjunt al qual pertanyen. Els indefinits intensionals poden ser temàtics perquè no introdueixen cap referent i el seu valor descriptiu és conegut pel receptor.

ció. Els exemples (20-29) en el § 4.5 són tots d'oracions en què el rema és bé un argument bé un predicador simple o complex (l'element verbal o la seqüència de verb i complement). Hi ha, tanmateix, altres peces de significat proposicional que també són susceptibles de funcionar com a rema, és a dir, que poden ser l'element que manca en la proposició subespecificada pertinent en l'estat epistèmic del receptor. Són el valor temporal, el valor aspectual i la polaritat de la proposició. Aquestes peces de significat tenen en comú que estan estructuralment associades a la flexió i per això, de vegades, quan algun d'aquests elements és rema es diu que el rema és la flexió.

El cas de flexió remàtica més fàcil d'examinar és la polaritat. La polaritat és el rema quan (l'emissor calcula que) el receptor no sap si una determinada descripció proposicional és veritable o falsa. Si un interlocutor ens pregunta *¿Que vindrà, demà, el Pere?* suposarem que aquest interlocutor vol esbrinar la polaritat, afirmativa o negativa, de la descripció 'El Pere vindrà demà'. Per tant, la nostra resposta tindrà com a rema el valor de polaritat que li pertorqui: *Sí* o *No*. De fet, *Sí* i *No* són fragments oracionals que aporten el rema que completa la proposició subespecificada que hi ha darrere la pregunta formulada (vegeu-ne exemples en § 4.5). La resposta *Sí* a la pregunta *¿Que vindrà, demà, el Pere?* és com la resposta *Demà* a la pregunta *¿Quan vindrà, el Pere?* o la resposta *El Pere* a *¿Qui vindrà, demà?* Les respostes *Sí*, *Demà* i *El Pere* són fragments oracionals que basten per expressar la força informativa de la proposició 'El Pere (sí que) vindrà demà' en cada un dels contextos que modela la pregunta que els precedeix.

A més de la forma succinta *Sí*, hi ha altres estratègies per expressar la polaritat remàtica. La partícula *sí* pot anar acompanyada d'una còpia de l'element verbal corresponent: *¿Que vindrà, demà, el Pere? sí que vindrà*. La resposta és, a nivell descriptiu i a nivell informatiu, totalment sinònima a la resposta *Sí* vista adés. L'equivalent negatiu de *sí que vindrà* és *NO vindrà*. Una tercera estratègia consisteix a expressar la rematicitat de la polaritat directament a través de la flexió: *¿Que vindrà, demà, el Pere? VINDRÀ* i *¿Que vindrà, demà, el Pere? NO VINDRÀ*. En aquests casos es fa servir la forma verbal tònica que hostatja la flexió per expressar la rematicitat d'una peça proposicional associada a aquesta flexió (recordeu també l'exemple *¿Que n'és, de dura, de vegades, la realitat!* del § 4.5.3.2). En el cas de la polaritat afirmativa la forma verbal sola basta; en el cas de la polaritat negativa cal prefixar-hi el mot negatiu *no*. Finalment, podem expressar la polaritat remàtica, de forma reiterativa, mitjançant la combinació de l'estratègia succinta i alguna de les altres estratègies. Així, la pregunta *¿Que vindrà, demà, el Pere?* pot ser resposta amb *sí, sí que vindrà* i *NO, NO vindrà* o *sí, VINDRÀ* i *NO, NO VINDRÀ*, en funció de si la resposta és afirmativa o negativa.³¹

31. És curiós el contrast en l'ús de *que* entre l'adverbi afirmatiu i l'adverbi negatiu (Solà 1999: § 90). En algunes variants, el *que* de darrere *sí* cau i seqüències com *Sí, sí vindrà* esdevenen gramaticals (sobre aquesta qüestió, vg. també § 18.2.1.1f). D'altra banda, cal esmentar que els mots *també* i *tampoc* també expressen polaritat afirmativa i negativa, respectivament, quan la polaritat de l'oració en qüestió és idèntica a la polaritat de l'oració prèvia. Aquests mots també presenten les variants entonatives que afecten *sí* i *no* (vg. Solà 1999: § 90, 99).

Les oracions com *VINDRÀ*, per tant, poden expressar la rematicitat del verb com a predicador i la rematicitat de la polaritat que s'amaga darrere la flexió, segons el context. En resposta a la pregunta *¿Què farà, el Pere?*, *VINDRÀ* expressa la rematicitat del predicador, i en resposta a la pregunta *¿Que vindrà, el Pere?*, *VINDRÀ* expressa la rematicitat de la polaritat afirmativa. Aquest fet es confirma quan substituïm *VINDRÀ* per una forma verbal sense flexió com és l'infinitiu. Clarament, *VENIR*, en lloc de *VINDRÀ*, pot contestar la pregunta *¿Què farà, el Pere?*, perquè el rema aquí és el verb, però, en canvi, la seqüència *¿Que vindrà, el Pere?* *VENIR* no és reeixida, perquè la pregunta demana una resposta amb flexió remàtica i en *VENIR* no hi ha flexió. Finalment, *VINDRÀ* també pot expressar la rematicitat del valor temporal de l'oració. En un cas com *¿Que ha vingut? Encara no ha vingut però VINDRÀ*, allò que s'expressa mitjançant *VINDRÀ* és el valor remàtic del temps oracional, més que no pas el del predicador (cf. aquesta resposta amb la versió no reeixida: **Encara no ha vingut però VENIR*).

Per tant, *Vindrà* pot expressar la rematicitat del verb *venir*, la rematicitat de la polaritat afirmativa i la rematicitat del valor temporal futur. És a dir, que *Vindrà*, com qualsevol altra forma verbal flexionada, és informativament ambigu: en principi, sense l'ajut d'un context, no podem saber quina és la contribució informativa d'aquest enunciat. Tanmateix, en català hi ha una estratègia estructural que permet simplificar aquesta ambigüitat, eliminant el verb pròpiament dit (el predicador) com un dels candidats a rema. Es tracta de la sinislocació del verb: s'ubica una versió infinitiva del verb (prefixada amb *de*) al marge esquerre, tot deixant-ne una còpia flexionada a la matriu oracional que funciona d'element de represa:

- (36) a *¿Què et sembla? ¿Que vindrà, ton germà?*
 De venir VINDRÀ (però no sé quan)
 b *¿Què? ¿Treballa gaire, ton germà?*
 De treballar no TREBALLA (però sempre es queixa de la feinada que té)

En aquesta construcció el verb com a predicador passa a ser un element temàtic, reflectit estructuralment en la posició sinislocada de l'infinitiu. Per tant, resten només la polaritat o el valor temporal/aspectual com a possibles elements remàtics, expressats mitjançant la flexió que hi ha (en el verb) en posició canònica. La funció de la sinislocació del verb a (36) és precisament permetre que la polaritat sigui entesa com a remàtica tot i que el verb com a predicador no ho és. De fet, és fàcil de constatar que (36b) és una bona resposta a *¿Que treballa?* però no a *¿Què fa?* (a menys que s'entengui *¿Què fa?* com una paràfrasi de *¿Que treballa?*).³²

32. En aquest capítol s'han tractat les seqüències de verb i clitic com a mers verbs. La dislocació del verb confirma la validesa d'aquest tractament: com a resposta a *¿Però el coneixes de debò?* existeixen tant *De coneixe'l no el CONEC, però...* com *De conèixer no el CONEC, però...* i no hi ha cap diferència interpretativa.

La sinislocació del verb és una sinislocació estàndard i, com a tal, mostra tots els trets estructurals i informatius de la sinislocació: requereix element de represa (la còpia flexionada del verb), mostra linealització lliure amb altres elements sinislocats (*De riure ta mare riu molt* i *Ta mare de riure riu molt*), precedeix els mots interrogatius i segueix els relatius (*¿De treballar que treballa, però?* i *Em sembla que de treballar no treballa gaire*), permet la inserció d'interjeccions conatives a la dreta (*De riure, tio, vam riure molt*) i té un valor temàtic (vg. § 4.3.4, 4.5.3.2; Vallduví 2001). La sinislocació del verb és una construcció força estesa, sobretot en els registres orals (vg. l'embull *De ploure prou que plou, però...*). És interessant que la imatge especular de la sinislocació del verb, és a dir, la dextralocació del verb, no existeixi. Les oracions **VINDRÀ, de venir*, **TREBALLA, de treballar* no són gramaticals, en front de (36).

Ultra la sinislocació del verb, hi ha la dislocació del sintagma verbal, una construcció diferent. En aquesta segona construcció l'element dislocat no és el verb, és clar, sinó la seqüència formada pel verb i els seus complements. El verb que encapçala el sintagma verbal dislocat també s'expressa en forma infinitiva, però l'element de represa que apareix en posició canònica no és una còpia flexionada d'aquest verb, sinó la forma *fer-ho*. Gràcia (1988) demostra que l'element *fer-ho* actua d'anàfora pronominalitzadora del sintagma verbal en diversos contextos i, per tant, l'ús de *fer-ho* com a anàfora de represa en la dislocació del sintagma verbal és natural. En el cas del sintagma verbal, són possibles tant la sinislocació com la dextralocació (a diferència del verb). Les oracions de (37) són dislocacions associades a la construcció canònica *Rego les plantes cada nit*:

- (37) a De regar les plantes ho faig cada NIT
b Ho faig cada NIT, de regar les plantes

En (37) el sintagma verbal *regar les plantes* s'ubica en posicions als marges esquerre i dret. En posició canònica hi apareixen l'element inert de represa *fer-ho*, que alhora fa d'hoste de la flexió, i l'adjunt temporal *cada nit* (vg. també § 4.7.3 i 21.6.3a).

Les dislocacions del verb i del sintagma verbal permeten expressar sense ambigüitat l'estructura informativa: (37b) deixa clara la naturalesa temàtica de *regar les plantes* i la naturalesa remàtica de l'adjunt *cada nit*. De fet, en el context de *¿Cada quan regues les plantes, tu?* la resposta *Cada NIT* és tant o més reeixida que (37a-b). En canvi, com a rèplica a un comentari com *Les plantes s'han de regar sovint i aquestes plantes teves estan eixarreiades* podem fer servir (37b), per exemple, però no el fragment *Cada NIT*. La presència explícita del tema esdevé necessària quan (l'emissor estima que) no és prou evident per al receptor quina connexió hi ha entre la peça de significat remàtica i la proposició que aquesta peça ha d'acabar d'especificar o esmenar (vg. § 4.5.3.2).

4.6.2. ELS COMPLEMENTES ADJUNTS

La posició canònica dels complements adjunts (vg. § 15.5.2) és a la dreta del verb: *Dino a casa, Dino de pressa*. Són a la dreta de l'objecte directe, però sovint, no sempre, també el poden precedir (vg. § 4.3.1): *Remena el cafè amb ganes* i *Remena amb ganes el cafè*, però *Li donarà el taló al saló* i *Li donarà al saló el taló* o *Hi van ficar la clau amb esforç* i *Hi van ficar amb esforç la clau*. En canvi, l'ordre entre adjunts i altres complements argumentals i subjectes postverbals és força lliure: *El donarà al Simó al saló* i *El donarà al saló al Simó*, *La van ficar al forat amb esforç* i *La van ficar amb esforç al forat*, *L'hi donarà el Zenó al saló* i *L'hi donarà al saló el Zenó* o *L'hi van ficar les tietes amb esforç* i *L'hi va ficar amb esforç les tietes*. La pesantor de qualsevol d'aquests sintagmes afecta clarament, però, aquestes opcions de linealització (vg. § 4.3.3).

Els complements adjunts presenten les tres mateixes opcions d'ubicació que els complements argumentals i el subjecte: posició canònica, sinislocació i dextralocació. Vegem-ho amb complements circumstancials de lloc, de temps i de mode:

- (38) a No dino a CASA
b A casa no (hi) DINO
c No (hi) DINO, a casa
- (39) a No dino cada DIA
b Cada dia NO DINO
c No DINO, cada dia
- (40) a No vull dinar MALAMENT
b Malament no (hi) vull DINAR
c No (hi) vull DINAR, malament

La dislocació d'adjunts mostra els mateixos trets estructurals que la d'arguments: els adjunts sinislocats precedeixen els mots interrogatius en les oracions interrogatives (*¿A casa que (hi) dines mai?*), els adjunts dextralocats se situen a la dreta del cim tonal i ambdós poden situar-se a l'exterior de les partícules *tio, xec* i *¿oi?* (*A casa, tio, no hi he dinat mai* i *¿No hi dinaràs, oi, a casa?*). Atès que la dislocació és múltiple, els marges poden hostatjar més d'un adjunt i, evidentment, l'ordre entre ells, i amb altres sintagmes dislocats, és lliure: *A casa cada dia no (hi) dino*, *Cada dia a casa no (hi) dino*, *El Pere a casa no (hi) dina*, *A casa el Pere no (hi) dina*.

Pel que fa a la presència de pronom de represa en el si de la matriu oracional, el capteniment dels complements adjunts és variable (vg. § 6.5.7.1 i 15.3). En general, els adjunts, com els subjectes, mai no es pronominalitzen. Això és cert per als complements circumstancials temporals, causals, concessius, condicionals, etc. (vg. (39)). Les oracions *Enguany el Balaguer guanyarà la lliga* i *El Balaguer enguany guanyarà la lliga*, tot

i no contenir pronoms de represa, contenen dos sintagmes sinislocats, com ens ho demostra la resta d'indicadors estructurals d'aquesta construcció (vg. *¿El Balaguer en guany què farà?*). El cas dels circumstancials de lloc, de mode i d'instrument, tanmateix, és idiosincràtic: els pronoms febles (p. ex., *hi*) que pronominalitzen arguments locatius i predicatius seleccionats pel verb (*Al racó * (hi) fico el ficus, Malament no * (hi) trobo res*), poden, opcionalment, pronominalitzar o, en el cas de les dislocacions, reprendre també aquests complements circumstancials (vg. (38) i (40) i, p. ex., *Amb aquest cotxe (hi) va guanyar la cursa l'any passat*). La naturalesa opcional d'aquests pronoms no és un mer reflex de variació dialectal, ans respon a la naturalesa no argumental dels sintagmes locatius o atributius que repreneu o pronominalitzen.

L'absència, obligatòria o optativa, de pronom de represa en la dextralocació de complements adjunts fa, com en el cas dels subjectes, que sigui més difícil distingir entre oracions canòniques com (38a–40a) i oracions amb adjunts dextralocats com (38c–40c). L'única marca visible en (38–40), en absència del pronom, és el contorn entonat: si l'adjunt se situa sota o a l'esquerra del cim tonal, és a la seva posició canònica; si és a la dreta, és un sintagma dextralocat. A més, hom sempre pot recórrer als altres tests que confirmen la dextralocació de l'adjunt: *¿No DINES, oi, cada dia?* vs. **¿No dines oi cada DIA?*, *No (hi) vull DINAR, jo, malament* vs. **No vull dinar jo MALAMENT*.

Tot i que la presència del pronom de represa és impossible amb la majoria d'adjunts, hi ha una classe d'elements, aparentment també adjunts (p. ex., alguns complements de lloc i de companyia), que afavoreixen la presència obligatòria d'un pronom de represa. Vegeu els exemples de (41):

- (41) a A Barcelona [?](hi) TREBALLO
b Amb el meu germà no [?](hi) TREBALLO

- (42) a A Barcelona (hi) lliguen els gossos amb LLONGANISSES
b A Barcelona ^{*}(hi) vaig cada DIA

Aquests elements, tot i ser adjunts, tenen una certa naturalesa argumental que afavoreix l'ús del pronom de represa. De fet, la presència o absència del pronom pot fer que un mateix adjunt es mostri més o menys argumental. En (42) s'observa una gradació que va de la veritable optativitat de (42a), on el locatiu és un adjunt clar, a l'obligatorietat del pronom de represa de (42b), on és un argument obligatori. *A Barcelona* en (41a) és a mig camí: un quasi-argument (*treballar a x* és anàleg a *viure a x*) que afavoreix la presència del pronom de represa (vg. § 15.3.4.1 i Solà 1990: 115; 1994: 244–258).

Els complements adjunts poden ubicar-se en posició canònica o en posicions de dislocació. Això vol dir, per tant, que poden ser remàtics o temàtics en funció del context, com qualsevol altra unitat oracional. Tanmateix, hi ha certs complements circumstancials que mostren una certa tendència a aparèixer per defecte com a temàtics.

En aquest sentit és força interessant de parar esment en la corba entonativa habitual que acompanya aquestes dues oracions amb complements adjunts:

- (43) a No he dinat a CASA
b [?]No he dinat AVUI (vs. No he DINAT, avui)

L'adjunt *a casa* en (43a) és en posició canònica, sota del cim tonal, i aquest és el contorn més neutre per a aquesta seqüència de mots. En canvi, no és neutre entonar (43b) amb el cim damunt *avui*, ans ho és més que *avui* se situa a la dreta: la manera més habitual de pronunciar (43b) és *No he DINAT, avui*, amb l'adverbi dextralocat. Aquest fenomen es dona amb alguns adverbis, sobretot de temps i de lloc, que sovint estableixen per a la proposició un marc escènic que es tracta com a inherentment temàtic (vg. també (42a)). L'emissor enuncia *No he DINAT, avui* o *Avui no he DINAT* quan a l'estat epistèmic del receptor hi ha un marc temporal obert i a punt per rebre informació que el complementa (de fet, la ubicació de marcs escènics al marge esquerre és més freqüent que al marge dret). En aquest cas, el marc escènic temporal temàtic és «avui» i allò que és realment informatiu és «no haver dinat». En canvi, en *No he dinat AVUI*, en resposta a *¿Quin dia no has dinat?*, «avui» no és el marc escènic sinó la peça de significat remàtica.

4.6.3. ADJUNTS EXTRÍNSECOS I CONNECTORS

Els adjunts examinats en la secció anterior són complements no obligatoris del verb, la posició canònica dels quals és en el si de la matriu oracional. Hi ha, tanmateix, una família d'adjunts, anomenats aquí *extrínsecs*, que s'ubiquen per defecte en una posició externa a la matriu oracional, sobretot al marge esquerre. Són adjunts a l'oració (vg. § 15.2.2) que no expressen necessàriament circumstàncies de la proposició descrita, sinó avaluacions o intervencions de l'emissor sobre la proposició i modes d'enunciació i de modalitat (p. ex., *sortosament, des del meu punt de vista, objectivament, hipotèticament*). A més d'aquests adjunts extrínsecs hi ha els *connectors parentètics* (p. ex., *tanmateix, d'altra banda, en aquest sentit, per tant*) que expliciten lligams retòrico-semàntics entre segments textuals, i que també s'ubiquen per defecte a la perifèria, sobretot al marge esquerre, que coincideix sovint amb l'inici del segment textual pertinent (vg. § 31.2.2.1). Quan aquests elements són en el si de la matriu oracional, sovint perden el seu significat extrínsec o la funció textual: *El Pep encara no s'ho ha mirat des del meu punt de vista* no significa *Des del meu punt de vista el Pep encara no s'ho ha mirat* i *El que cal és que la gent s'expressi en aquest sentit* no és *En aquest sentit, el que cal és que la gent s'expressi*.³³

33. Els adjunts extrínsecs són els que la gramàtica anglesa anomena *disjuncts*, per oposició als *adjuncts* (complements adjunts) i *conjuncts* (connectors) (Greenbaum i Quirk 1997: § 7).

La posició dels adjunts extrínsecs i els connectors al marge esquerre és anàloga a la que ocupen els elements sinislocats, i això fa que l'ordre entre uns i altres elements sigui lliure: *L'Hipòlit hipotèticament ha d'arribar d'hora i Hipotèticament l'Hipòlit ha d'arribar d'hora o De tinta tanmateix no en té tanta i Tanmateix de tinta no en té tanta*. Tot i preferir el marge esquerre, molts d'aquests elements admeten la dextralocació: *No en té TANTA, tanmateix, de tinta i No en té TANTA, de tinta, tanmateix*. De fet, la llibertat de linealització que presenten els sintagmes dislocats i els adjunts extrínsecs i els connectors és esperada. Com s'ha dit en el § 4.3.4, la dislocació és l'expressió en forma d'adjunt a l'oració d'un element que altrament seria regit pel verb. Per tant, els adjunts extrínsecs, els connectors i els sintagmes sinislocats, tot i realitzar funcions sintàctiques ben diferents, tenen la mateixa vinculació estructural a l'oració.

Amb el que hem dit en els § 4.6.2-3 s'aclareix l'ordre habitual dels elements d'una oració que dona Solà (1990: 94), amb una fórmula que també contempla una posició a l'esquerra per als marcs escènics temporals, locatius, etc.

4.7. ALTRES COL·LOCACIONS A L'ESQUERRA

4.7.1. ELS MOTS NEGATIUS I ALTRES ELEMENTS DE QUANTIFICACIÓ

Les oracions negatives de (44) són sinònimes a nivell descriptiu. A primer cop d'ull l'alternança entre (44a) i (44b) sembla l'alternança entre un subjecte postverbal i un subjecte sinislocat (ex.: *Ahir va cantar el Pau* vs. *Ahir el Pau va cantar*):

- (44) a Ahir no va cantar ningú
b Ahir ningú (no) va cantar

Però el sintagma negatiu *ningú* en (44b) no es comporta com ho fan els sintagmes sinislocats. D'entrada, no permet permutacions d'ordre amb altres sintagmes sinislocats: **Ningú ahir (no) va cantar, *Ningú el premi (no) el vol* vs. (44b) i *El premi ningú (no) el vol*. Tampoc no tolera partícules perifèriques a la seva dreta (**Ningú, tio, (no) vol el premi* vs. *El premi, tio, no el vol ningú*) i no pot precedir mots interrogatius en oracions interrogatives (**¿Ningú què (no) vol? vs. ¿El premi qui el vol? i ¿Què no vol ningú?*).

Això indica que *ningú* en (44b) no és un element sinislocat. Hom podria pensar que es tracta d'un veritable subjecte preverbal (contra allò que s'ha dit en el § 4.4.4: que tots els subjectes preverbals són sinislocats). Tanmateix, prompte es fa palès que la ubicació preverbal de *ningú* no es deu a la seva condició de subjecte, sinó a la condició d'element negatiu. Les oracions següents contenen quantificadors negatius preverbals que no són pas subjectes però que mostren el mateix capteniment que *ningú* en (44b):

- (45) a Els directores a ningú (no) (el) valoraran (com et valoren a tu)
b *A ningú els directores (no) (el) valoraran (com et valoren a tu)
- (46) a Hisenda a ningú (no) (li) regala res
b *A ningú hisenda (no) (li) regala res

Aquests complements negatius preverbals tampoc no toleren cap element entre ells i l'element verbal (verb més clítics i negació): **A ningú, tio, valoraran com et valoren a tu, *¿A ningú qui no regala res? (vs. ¿Qui no regala res a ningú?) i *Ningú tanmateix (no) va cantar res (vs. Tanmateix ningú (no) va cantar res i Ahir tanmateix no va cantar res ningú)*. Tot plegat indica que aquests sintagmes negatius —subjectes, objectes i altres (*enlloc, mai*)— són en una posició preverbal distinta de la posició de sinislocació: una posició en el si de la matriu oracional adjacent per l'esquerra a l'element verbal. Això es veu confirmat pel fet que aquests quantificadors, a diferència dels sintagmes sinislocats, no demanen pronom de represa, tot i que de vegades el toleren de forma opcional.³⁴

Els quantificadors negatius no poden ser dextralocats (**Ahir no va CANTAR, ningú, *El sou no el/l'hi REGALEN, a ningú*); per tant, seria estrany que poguessin ser sinislocats. De fet, des del punt de vista informatiu, els quantificadors preverbals no són temàtics sinó remàtics, igual que ho són els seus anàlegs postverbals. Per tant, la ubicació preverbal del sintagma negatiu no es deu a la seva naturalesa com a subjectes o objectes, ni a la seva naturalesa informativa, sinó a la seva condició de quantificadors.

Hi ha altres elements de quantificació que poden ubicar-se en aquesta mateixa posició preverbal. Vegeu *alguna solució, poca cosa, tothom i més sort* en (47):

- (47) a ¡Alguna solució TROBAREM! ¡No pateixis!
b ¡Poca cosa FAREM, tu, amb aquests ànims!
c ¡A tothom acontentes la mar de BÉ, tu!
d ¡Més sort vas tenir quan vas tenir l'ACCIDENT!

Tots aquests elements són adjacents a l'element verbal per l'esquerra (vg. **¿Poca cosa qui FARÀ? i Vósaltres poca cosa FAREU vs. *Poca cosa vósaltres FAREU*) i no demanen pronoms de represa (**¡Poca cosa la FAREU, amb aquests ànims!*). A més, les oracions de (47) tenen un significat exclamatiu que no tenen les oracions canòniques corresponents, a menys que se'ls afegeixin partícules exclamatives com *ja*: *¡Ja trobarem alguna cosa, no pateixis! i ¡Ja farem ben poca cosa, ja!* L'exemple (47d) és una mica diferent, ja que en contextos exclamatius *més N* gairebé sempre pot ubicar-se

34. Hi ha diverses anàlisis d'aquesta posició preverbal específica, que més avall (vg. § 4.7.2) anomenem *posició Q*. Vegeu Campos (1986), Eguzkitza (1987: § 5.3), Laka (1993), Solà (1994-1995).

en posició preverbal (*¡Més son tenia JO!*, *¡Més gols va fer el LLEVANT!*; vg. Solà 1990: 104-105).³⁵

De fet, hi ha un seguit de sintagmes que semblen emmotllar-se al patró d'aquests elements de quantificació preverbal, tot i que no semblen posseir valor quantificacional pròpiament dit: *¡Coses pitjors he VIST!*, *¡De tu PARLÀVEM, precisament!*, *Qui dies PASSA, anys EMPENY* i *Qui no té FEINA el gat PENTINA*. Aquests sintagmes preverbals no volen pronom de represa, són adjacents a l'element verbal i, tot i no hostatjar el cim tonal, no són temàtics, sinó que junt amb el verb formen part del rema de l'oració: tant *¡Coses pitjors he VIST!* com *He vist coses PITJORS* són o poden ser remàtiques de cap a peus (són una resposta a, p. ex., *¿Què et sembla, doncs, la situació?*).

D'aquests sintagmes preverbals només n'hi pot haver un en l'oració: *Ningú (no) vol fer massa coses* vs. **Ningú massa coses no vol fer*, **Massa coses ningú no vol fer*. L'excepció és l'adverbi temporal *mai*, que sí que és acceptat de més a més en la zona preverbal: *Mai ningú (no) ho havia dit més clar*.

4.7.2. ELS MOTS INTERROGATIUS

La posició dels elements preverbals examinats en el § 4.7.1 (48a-b) és, de fet, la posició on hi ha els mots interrogatius en les interrogatives (48c) (vg. § 3.4.3 i 8.2.4.1). La seva preverbalitat sembla donar-los la força modalitzadora que fa de l'oració una interrogació:

- (48) a A ningú (no) valoraran com a tu
 b Alguna cosa deuran dir
 c ¿Què deuran dir?

Els mots interrogatius també han de ser adjacents per l'esquerra a l'element verbal, ja que no toleren interposicions: **¿Què el Pere VOL?*, **¿Qui el gos va VEURE?*, **¿Quan amb cotxe VINDRÀS?* i **¿Qui, tío, va VENIR?* Com en el cas dels altres elements, només pot haver-hi un únic mot interrogatiu preverbal i aquest no pot aparèixer acompanyat d'altres elements preverbals: **¿Qui què vol?*, **¿Què qui vol?*, **¿Poques coses qui farà?*, **¿Qui poques coses farà?*, **¿Què ningú vol?*, **¿Ningú què vol?*

Per tant, la posició que ocupen els mots interrogatius i els elements preverbals examinats en el § 4.7.1, que anomenem a partir d'ara *posició Q*, no admet iteració. Això vol dir que la posició Q no és una posició perifèrica d'adjunció, com ho és la

35. Cal remarcar que els significats de *Alguna cosa la TROBAREM* i *Alguna cosa TROBAREM* són diferents. El primer *alguna cosa*, sinislocat, està ancorat referencialment i vol dir «alguna de les coses que hi hauria d'haver» mentre que el segon, un sintagma immediatament preverbal, és un element purament quantificacional (vg. Quer 1992-1993).

sinislocació, sinó que, per contra, és una posició relativament central. Tot i precedir l'element verbal, està ubicada dins de la matriu oracional (vg. § 4.3.4). De fet, és d'esperar que la posició dels interrogatius, que generalment són analitzats com a inherentment remàtics, sigui una posició en el si de la matriu oracional. Els mots interrogatius i els altres sintagmes són en la posició Q per raons semàntiques, però això no afecta la seva condició remàtica, ja que la posició Q és una posició tan remàtica com la posició canònica postverbal.

Hom ha observat que de vegades el requeriment d'adjacència entre el mot interrogatiu i l'element verbal no s'aplica. Això es dona, sobretot, amb *quin x* i *per què*: *¿En quin partit el Júpiter va marcar set gols?*, *¿En quin partit al Júpiter li van marcar set gols?* i *¿Per què el Barça té els problemes que té?*, *¿Per què al Barça li surten problemes com si fossin bolets?* Una possible explicació per a aquest fenomen és que aquestes expressions interrogatives no estiguin ubicades en la posició Q, sinó que estiguin sinislocades al marge esquerre, igual que ho estan els subjectes i objectes indirectes que les segueixen. De fet, el sintagma *quin x* té una cosa en comú amb els sintagmes indefinits sinislocats examinats en el § 4.5.3.2: el seu referent potencial és element d'un conjunt restringit ja esmentat o pressuposat en el discurs (el conjunt d'*x*). Si aquesta condició és suficient per legitimar la sinislocació d'un indefinit, també ho és per legitimar la sinislocació dels interrogatius anàlegs (vg. Pesetsky 1987:107; vg. § 4.7.3 per a *per què*).

Els mots interrogatius i els altres sintagmes vistos en el § 4.7.1 són remàtics, però no hostatgen el cim tonal. Aquest recau sobre el verb o algun altre element a la seva dreta: *Ahir ningú va CANTAR*, *Alguna cosa TROBAREM*, *¿A qui ho vas DONAR?* Això és així perquè, com s'ha dit, els elements que hi ha a la dreta de la posició Q en aquestes oracions també són remàtics. El cim tonal recau, com és d'esperar, damunt de l'últim element accentuable dins de la matriu oracional. Com s'ha vist, les oracions interrogatives també poden tenir sinislocacions i dextralocacions. Així, hom pot expressar un mateix contingut interrogatiu amb diferents particions rema-tema: *¿On va desar el llibre la MARIA?*; *¿On va desar el LLIBRE, la Maria?*; *¿On el va DESAR, el llibre, la Maria?* En alguna ocasió només el mot interrogatiu en qüestió és remàtic; aleshores aquest hostatja el cim tonal: *¿A QUI, vas donar la foto?* vs. *¿A qui vas donar la FOTO?* i *¿A qui la vas DONAR, la foto?* (vg. Kuno 1982).

4.7.3. LA REMATITZACIÓ

La rematització és una construcció força coneguda: es tracta de la col·locació a l'esquerra, en posició immediatament preverbal, d'un sintagma remàtic.³⁶

36. Aquesta construcció, que també rep el nom d'*avantposició de focus*, es dona en un bon nombre de llengües i ha estat estudiada per Antinucci i Cinque (1977), Bonet i Solà (1986: 138), Horvath (1986: § 2), Hernanz i Brucart (1987: 94), Solà (1990: 100-104), etc.

- (49) a La RÀDIO, no escolto
 b A CRETA, van anar el Jordi i la Marta de vacances
 c La MERCÈ, em va dir que no es faria res

El sintagma rematitzat acull el cim tonal, i els elements a la seva dreta són enunciats amb to més baix. Són clarament temàtics. Això diferencia la rematització de la sinislocació: com s'ha vist a bastament, en aquesta els elements ubicats a l'esquerra són temàtics i els constituents remàtics resten a la dreta, on hostatgen el cim tonal. La rematització *No, la MARTA, va venir* contrasta amb la sinislocació *No, la Marta va VENIR* (només la primera és una resposta reeixida a *¿Qui va venir, la Maria?*).

Aquesta no és l'única diferència estructural entre rematització i sinislocació. La sinislocació, com s'ha vist, pot ser múltiple; en canvi, només hi pot haver un sintagma rematitzat: cf. *La ràdio jo no l'escolto MAI* i **La RÀDIO JO no escolto mai*. A més, el sintagma sinislocat, si és un complement argumental, ha de dominar un pronom de represa. En canvi, els sintagmes rematitzats no en volen, de pronoms de represa:

- (50) a Les forquilles *(les) vaig desar a l'ARMARI
 b Les FORQUILLES, (*les) vaig desar a l'armari
- (51) a Al calaix *(hi) vaig desar les FORQUILLES
 b Al CALAIX, (*hi) vaig desar les forquilles

En aquest sentit, els sintagmes rematitzats són com els mots interrogatius i els altres sintagmes que ocupen la posició Q (*Poca feina (*la) farem, ¿Què (*ho) farem?*). Casos com *A MI, em van donar un premi* o *Al JOAN, (li) van robar la maleta* no ens han de fer dubtar que la rematització no admet pronom de represa, ja que aquestes dues oracions representen duplicacions autèntiques (vg. § 4.3.6) i els pronoms no hi fan la funció de represa que fan en la sinislocació. En aquestes duplicacions els pronoms hi són fins i tot quan el complement argumental és a la seva posició canònica (*(Li) van robar la maleta al JOAN*) o és un mot interrogatiu en posició Q (*¿A qui (li) van robar la maleta?*): vg. § 6.5.5.3.

Aquesta coincidència entre rematització i interrogatives indica que la posició dels sintagmes rematitzats i dels mots interrogatius és idèntica o si més no semblant. No és una posició perifèrica com la de la sinislocació, sinó una posició més central, i això explica per què aquests sintagmes no volen pronoms de represa. De fet, quan en una oració coincideixen un sintagma rematitzat i un o més sintagmes sinislocats, el segon precedeix el primer (vg. la resposta de *¿On tens el gos, a casa?: El Bobby al MAS, el tinc*). És significatiu, a més, que la presència simultània d'un element en posició Q i un sintagma rematitzat no sigui possible: **¿On el GOS, tens?*, **Coses pitjors*

el GOS, ha fet. La conclusió més plausible és que la rematització ocupi també la posició Q.³⁷

Però per afirmar sense embuts que els sintagmes rematitzats s'ubiquen en la mateixa posició Q que els mots interrogatius, els quantificadors i els altres elements, cal poder explicar dues diferències estructurals que hi ha entre uns i altres: d'una banda, els sintagmes rematitzats acullen el cim tonal i els altres sintagmes preverbals no i, de l'altra, els sintagmes rematitzats no cal que siguin adjacents a l'element verbal, mentre que, com hem vist, els altres sintagmes preverbals sí que ho han de ser:

- (52) a Un MERCEDES, el Jordi s'ha comprat
 b Una arenga pel petit EMPRESARI, aquest editorial és
- (53) a *¿Què el Jordi s'ha comprat?
 b *¿Què aquest editorial és?

Aquestes diferències entre rematització i les altres col·locacions en la posició Q poden ser explicades. En les altres col·locacions a posició Q, com *A ningú (li) regalen RES* o *¿Alguna solució TROBAREM!* (vg. § 4.7.1), tant el sintagma en posició Q com els elements que el segueixen són en el si de la matriu oracional i això està correlacionat amb la seva condició de remàtics. De fet, com era d'esperar, el cim tonal recau sobre el darrer mot accentuable de la matriu oracional. En canvi, en la rematització tot allò que segueix el sintagma rematitzat és rerefons i, per tant, no pot hostatjar el cim tonal, que recau damunt la posició Q.

Això explica la diferència entonativa entre la rematització i les altres col·locacions. De vegades, en aquestes altres col·locacions el cim tonal també recau damunt de la posició Q (*A NINGÚ, regalen res, ¿A QUI, vas donar la foto?*), però aquests casos són en realitat rematitzacions. Els quantificadors i interrogatius d'aquestes oracions mostren tots els trets estructurals associats a la rematització. En aquest sentit, és interessant que l'expressió interrogativa *per què* aculli el cim tonal sovint i que també sovint accepti la presència de sintagmes entre ella i l'element verbal. Si suposem que l'expressió *per què* està rematitzada, això queda explicat (vg. § 4.7.2): cf. *¿Per QUÈ als gals els fa por que els caigui el cel al cap?* vs. **¿QUÈ als gals els fa por sense cap motiu?*

Tanmateix, aquest tret entonatiu de la rematització és sorprenent, ja que la posició del cim tonal en català és bastant estricta: sempre damunt del darrer mot accentuable en el si de la matriu oracional. La manca de flexibilitat entonativa que s'ha vist més amunt en (5) (vg. (54a-c)) contrasta amb el patró que mostra la rematització (54d-f):

37. De fet, hi ha força propostes sintàctiques que tracten els mots interrogatius com a elements de quantificació i altres que afirmen que són elements sintàcticament rematitzats (vg. Horvath 1986: § 2, Rochemont 1986: 158-159, Pesetsky 1987).

- (54) a El Tomàs va ficar els ganivets al CALAIX
 b *El Tomàs va ficar els GANIVETS al calaix
 c *El Tomàs va FICAR els ganivets al calaix
 d El TOMÀS, va ficar els ganivets al calaix
 e Els GANIVETS, va ficar al calaix el Tomàs
 f Al CALAIX, va ficar els ganivets el Tomàs

El patró que s'observa en (54) no és tan sorprenent si tenim en compte que els sintagmes que hi ha a la dreta del sintagma rematitzat en (54d-f) es comporten com si estiguessin en una posició perifèrica i no en el si de la matriu oracional. D'una banda, aquests sintagmes poden linealitzar-se amb força llibertat (55), cosa que contrasta amb l'ordre estricte dels sintagmes que són en posició canònica (cf. **Va ficar al calaix el ganivet*), però que coincideix amb allò que s'ha dit dels sintagmes dextralocats (56) (vg. § 4.3.5):

- (55) a Un MERCEDES, el Jordi, s'ha comprat
 b Un MERCEDES, s'ha comprat el Jordi
- (56) a Ja se l'ha COMPRAT, el Jordi, el Mercedes
 b Ja se l'ha COMPRAT, el Mercedes, el Jordi

A més, la partícula perifèrica *¿oi?* (vg. § 4.3.5), que típicament s'ubica al marge dret de l'oració, pot intercalar-se sense problemes entre els sintagmes rematitzats i la resta de l'oració: *¿El MERCEDES, oi, ja s'ha comprat el Jordi?*, *¿El MERCEDES, oi, el Jordi ja s'ha comprat?* Això és força significatiu, ja que *¿oi?* no pot intercalar-se al marge esquerre de l'oració (vg. **¿El Mercedes, oi, ja se l'ha comprat el JORDI?*). Les possibilitats d'ubicació de *¿oi?* en les oracions de (54) són reveladores:

- (57) a El Tomàs va ficar els ganivets al CALAIX, ¿oi?
 b *¿El Tomàs va ficar els GANIVETS, oi, al calaix?
 c *¿El Tomàs va FICAR, oi, els ganivets al calaix?
 d ¿El TOMÀS, oi, va ficar els ganivets al calaix?
 e ¿Els GANIVETS, oi, va ficar al calaix el Tomàs?
 f ¿Al CALAIX, oi, va ficar els ganivets el Tomàs?

Els exemples (57b-c) són dolents simplement perquè a la dreta del cim tonal desplaçat no hi ha cap marge oracional per poder-hi intercalar la partícula interrogativa. En canvi, (57d-f) són acceptables perquè a la dreta del cim, i, per tant, del sintagma rematitzat, sí que hi ha un marge oracional; concretament un marge oracional dret. Per tant, la rematització de fet no conté cap desplaçament del cim tonal, sinó que el sintagma rematitzat actua com a darrer mot accentuable en el si de la matriu oracional.

En vista d'aquestes dades, és difícil de resistir-se a analitzar els sintagmes que hi ha a la dreta de la rematització com a sintagmes dextralocats. De totes maneres, allò que és més atractiu d'aquesta anàlisi és que permet mantenir la generalització que en català tot element temàtic explícit s'ubica en posicions de dislocació i que només els elements remàtics (tret de les formes pronominals febles) apareixen en el si de la matriu oracional (inclosa la posició Q). Per tant, tant la força empírica de les dades com la parsimònia analítica ens empenyen a considerar que les rematitzacions com (55a) tenen un sintagma remàtic en posició Q (*Un MERCEDES*) i un o més sintagmes en posició de dislocació.³⁸

La pregunta *¿Qui vas escollir?* evoca un context en què la peça de significat que manca al receptor/preguntador és el pacient de l'acció i, per tant, demana un objecte directe remàtic. La resposta pot ser tant (*Vaig escollir*) *el MEDIR* com *El MEDIR, vaig escollir*. Tot i que en ambdues respostes només *el Medir* és remàtic, aquestes no són del tot sinònimes: quan hom diu *El MEDIR, vaig escollir* hi ha una forta implicació d'oposició o de resultat contra pronòstic que afecta *Medir* i altres possibles candidats a l'elecció; aquesta implicació no hi és quan hom diu *El MEDIR*. Això vol dir que la rematització, és a dir, la ubicació del rema en la posició Q, no és una manera de marcar el rema i prou (per a això ja hi ha les construccions que deixen el rema en la seva posició canònica), sinó que afegeix al sintagma remàtic un valor semàntic addicional d'oposició o de contra pronòstic que altrament no hi seria necessàriament present.

S'ha vist en el § 4.7.1 que la ubicació de certs sintagmes de quantificació en la posició Q els atorgava un valor exclamatiu afegit. La posició Q dona als mots interrogatius la seva força modalitzadora. Per tant, no és gens estrany de suposar que els sintagmes rematitzats s'ubiquen en la posició Q per adquirir el valor afegit d'oposició o de «contra pronòstic». Això explica per què el parlant té l'opció d'escollir entre *M'ho va dir la MERCÈ, que no es faria res* i *La MERCÈ, em va dir que no es faria res* com a respostes a *¿Qui t'ho va dir, que no es faria res?* La segona resposta, amb rematització, afegeix aquest valor d'oposició o de «contra pronòstic» que la primera resposta no té.

En resum, si entenem la rematització com la suma de la ubicació preverbal d'un sintagma remàtic (i amb valor d'oposició o contra pronòstic) i de la dextralocació dels elements del rerefons, inclòs l'element verbal, aleshores tenim una explicació tant per a les semblances i diferències entre la rematització i les altres col·locacions en posició Q com per a les semblances entre rematització i dextralocació.

38. La llibertat de linealització dels elements que hi ha a la dreta del sintagma rematitzat, mostrada en (55), és un fet. Tanmateix, hi ha una sèrie de restriccions i casuístiques que afecten aquesta llibertat d'ordre. Per exemple, és més freqüent trobar la dislocació del sintagma verbal sencer que la dislocació múltiple dels seus diversos subconstituents: *¿Al CALAIX, oi, va ficar els ganivets el Tomàs?* vs. *¿Al CALAIX, oi, el Tomàs, va ficar els ganivets?* i *¿Al CALAIX, oi, els ganivets, el Tomàs, va ficar?* La corba melòdica d'aquestes diferents oracions ens indica que en el segon i tercer exemple hi ha més d'un element dislocat, mentre que en el primer exemple només n'hi ha un (observeu també l'ordre canònic dels elements del sintagma verbal en aquest exemple). També hi ha restriccions que afecten elements com els mots interrogatius (vg. Vallduví 1992: § 5.2.4 per a més detalls).

Finalment, és interessant de veure que, de la mateixa manera que el català permet sinislocar seqüències i sintagmes verbals (vg. *De treballar* TREBALLA i *De regar les plantes* ho faig cada NIT, respectivament, en § 4.6.1), també permet rematitzar-los (58):

- (58) a ¿Què fa, el Pere? ¿Que treballa?
JAURE, fa
- b ¿Què fas amunt i avall de la casa a aquestes hores? ¿Passejar?
Regar les PLANTES, faig

El rema en aquestes oracions de (58) és el predicador, mentre que el valor temporal i la polaritat són part del rerefons. Per aquest motiu, el verb rematitzat és una forma infinitiva i la flexió en roman separada al marge gràcies a l'ús de la proforma *fer* (vg. § 21.6.3a). Tot i que els sintagmes verbals es pronominalitzen generalment amb *fer-ho*, en les rematitzacions ho fan amb *fer*, precisament perquè aquesta construcció, a diferència de la sinislocació, no tolera pronoms de represa (cf. **Regar les PLANTES, ho faig*).

4.8. L'EL·LIPSI ORACIONAL

4.8.1. ESTRUCTURA I TIPOLOGIA

L'el·lipse és l'absència d'elements oracionals que altrament són presents en una oració canònica (vg. § 1.3.4). El material estructural omès per el·lipse ha de ser sempre recuperable del context textual o situacional. L'enunciat *Tres, si us plau* no és reeixit ni interpretable, llevat que s'enuncii en un context adient: per exemple, que ho digui algú que és en una pastisseria i s'adreça a un dependent, tot assenyalant la safata dels búlgars amb el dit. Aleshores, d'aquest context en podem recuperar el significat del material omès.

De la mateixa manera que en el § 4.1 s'ha parlat de linealització entre unitats sintàctiques bàsiques i linealització dins d'aquestes unitats, també hi ha el·lipse a nivell sintagmàtic (*les serves verdes* vs. *les verdes* i *aquestes atzeroles* vs. *aquestes*) i el·lipse a nivell oracional, i aquest segon tipus és el que tracta aquesta secció. En català l'el·lipse oracional se circumscriu a l'omissió de predicadors simples (verbs i seqüències verbals) i complexos (sintagmes verbals). Els complements argumentals no són mai omesos a causa de l'obligatorietat de la pronominalització feble. Això no és així en espanyol, p. ex.: ¿*Vas mucho a Francia? Voy a MENUDO* i ¿*Tienes fuego? No, no TENGO*, però sí en català (cf. *Hi vaig sovint* i *No, no en tinc*). Els subjectes implícits ja s'han tractat en el § 4.2.3.

El tipus d'el·lipse més conegut i estudiat és segurament l'el·lipse del sintagma verbal (vg. § 1.3.4.3c). Com indica el seu nom, aquest tipus d'el·lipse consisteix en l'omissió

del predicat oracional, llevat d'un element que expressa la polaritat de l'oració (*sí, no, també, tampoc*). Vegeu la segona oració en la coordinació de (59a). El segon tipus d'el·lipse és l'omissió només de l'element verbal. Aquí es manté explícit a la banda dreta de l'oració algun complement del verb (59b); aquest segon tipus d'el·lipse ha rebut el nom de *buidament* (vg. 1.3.4.3, 17.8.2.1 i Bonet i Solà 1986: § V.6) perquè es genera un 'buit' entre l'element a l'esquerra i l'element a la dreta:

- (59) a La Maria menja fetge amb ceba però el Carles NO
b La Maria menja fetge amb ceba i el Carles tripa amb PATATA

Les el·lipsis del sintagma verbal com (59a) alternen amb oracions similars on el sintagma verbal es pronominalitza en *fer-ho* (vg. § 4.6.1): *La Maria menja fetge amb ceba però el Carles no ho fa*. Evidentment, quan el sintagma omès no és un sintagma verbal, això no es pot fer: **La Maria menja fetge amb ceba i el Carles ho fa tripa amb patata*.

Hi ha tota una sèrie d'el·lipsis anàlogues a l'el·lipse del sintagma verbal on allò que s'omet no és tot el sintagma verbal sinó seqüències formades pel verb i algun argument o complement de règim. En aquests casos, el sintagma que roman explícit a la banda esquerra de l'oració no és el subjecte sinó altres funcions sintàctiques: *El Carles el vaig veure ahir al matí* i *la Marta TAMBÉ, Al Carles no li van robar res i a mi TAMPOC, A casa no hi ha ningú i al mas TAMPOC, Ahir vaig guanyar jo i avui TAMBÉ*. Hi ha la mateixa mena d'exemples pel que fa al buidatge: *El Carles el va veure ella i la Marta JO, Al Carles li van robar la cartera i a mi el RELLOTGE*.

De tots aquests exemples se'n desprèn la generalització següent: cal que a la banda esquerra de l'el·lipse hi hagi un constituent, qualsevol funció sintàctica de l'oració, i cal que a la banda dreta de l'el·lipse hi hagi o bé un element de polaritat, en l'el·lipse de sintagma verbal, o bé un constituent oracional en el cas del buidament. El material omès és un element verbal (verb, clítics, negació, etc.) o bé un sintagma verbal, i cal que sigui recuperable del context. Finalment, el cim tonal, en l'el·lipse, com en altres casos, recau sobre el darrer mot accentuable que hi ha en el si de la matriu oracional (vg. § 17.8, i Bonet i Solà 1986: § V.6.2).

Aquesta secció no fa referència a l'aparent ommissió de material estructural deguda a la coordinació de seqüències verbals: *Aquí dissenyen i fabriquen mobles*. Tanmateix, hi ha construccions com *La conec i molt* i *Es van comprar una casa i gran*, en què l'el·lipse és analitzable com l'omissió de l'element verbal.

En el § 4.5 s'ha fet referència a un tipus d'omissió de material estructural molt freqüent, però que generalment no rep la denominació d'el·lipse. Es tracta dels nombrosos fragments oracionals (vg. § 1.2.3.2a) que s'han fet servir per mostrar quin és el rema de l'oració. En efecte, els fragments *El SOPAR, El LLUÍS, AVUI, sí* també han de ser interpretats en funció d'un context textual i situacional determinat, altrament mai no

sabrem vincular-los, per exemple, a la situació 'avui farà el sopar el Lluís'. És per això que els fragments s'utilitzen com a resposta a preguntes que fan molt explícit aquest context: *¿Què farà, el Lluís, avui?*; *¿Qui el farà, el sopar, avui?*; *¿Quan el farà, el sopar, el Lluís?*; *¿Que farà el sopar, avui, el Lluís?*

4.8.2. EL·LIPSI I ESTRUCTURA INFORMATIVA

L'omissió de material oracional té una relació íntima amb l'articulació informativa. Això s'ha vist amb escreix pel que fa als fragments oracionals suara esmentats: només expressen el rema, la peça de la proposició que és informativa perquè (segons l'emissor) fa una contribució a l'estat epistèmic del receptor. L'el·lipsi també manté aquesta estreta vinculació amb l'estructura informativa. De fet, és fàcil de veure que les el·lipsis són fragments augmentats: hi ha no solament el rema sinó també un o més elements perifèrics a l'esquerra. És a dir que l'el·lipsi de sintagma verbal i el buidament són construccions on s'expliciten l'àncora (vg. § 4.5.3.2), mitjançant la sinislocació, i el rema, mitjançant un constituent en posició canònica, mentre que s'ometen els elements temàtics que no tenen cap especificitat addicional (aquells que, en cas de ser-hi, serien dextralocacions o sintagmes verbals inerts a dins la matriu oracional).

Els exemples d'el·lipsi del § 4.8.1 són tots analitzables com a seqüències d'un o més sintagmes sinislocats, que expressen l'àncora, i un o més sintagmes remàtics que apareixen en el si de la matriu oracional. En l'el·lipsi de sintagma verbal, l'element remàtic és la polaritat de l'oració, mentre que en el buidatge és qualsevol constituent oracional. L'àncora pot ser qualsevol dels arguments o complements del verb. Aquesta anàlisi es veu confirmada pels tests habituals: p. ex., la partícula *tio* sempre pot intercalar-se entre l'àncora i el rema de l'el·lipsi.

4.9. LES ORACIONS CLIVELLADES

4.9.1. TIPOLOGIA

A més de les dislocacions (i la rematització) hi ha un altre feix de construccions que expressen relacions informatives: les oracions clivellades (vg. § 21.6.3). Les clivellades es caracteritzen per separar de forma explícita en l'estructura de l'oració el rema del rerefons. Hi ha tres tipus estructurals bàsics d'oració clivellada: a) les clivellades amb conjunció, b) les clivellades amb relatiu i c) les clivellades amb relatiu inverses:

- (60) a És el MARÇAL {que / el que / qui / el qui} no suportó
 b {Qui / El que / El qui} no suportó és el MARÇAL
 c El Marçal és {qui / el que / el qui} no suportó

En les clivellades com (60a) fa de «clivella» entre el rema i el rerefons la conjunció de subordinació *que* o els relatius *el que* i *(el) qui*. En canvi, en les clivellades de relatiu, normals i inverses, la «clivella» que separa rema de rerefons és la còpula. Tot i que els pronoms de relatiu poden usar-se en tots tres tipus d'oració clivellada, només en la primera es fa servir la conjunció de subordinació i per això ha estat denominada amb aquest nom.

En les clivellades amb conjunció el rema és per defecte l'element que apareix a l'esquerra de la «clivella» (que és alhora postverbal) i en les clivellades amb relatiu és l'element que hi ha a la dreta de la «clivella» copulativa. Les clivellades de relatiu inverses es comporten de forma diferent, ja que el rema pot ser tant l'element de la dreta com el de l'esquerra de la «clivella». Evidentment, l'element que, de fet, sigui el rema acollirà el cim tonal:

- (61) a ¿Quin d'ells no suportes?
 El MARÇAL és {qui / el que / el qui} no suportó
 b ¿Què et passa, amb el Marçal? ¿Per què no et fiques amb un altre?
 El Marçal és {qui / el que / el qui} no suportó

4.9.2. SEMÀNTICA

Les oracions clivellades es distingeixen de les dislocacions en el fet que no sols marquen l'estructura informativa sinó que a més tenen altres propietats semàntiques bàsiques. En primer lloc, les clivellades expressen una pressuposició existencial. Quan hom diu *És el PERE que vaig veure* està simultàniament pressuposant que va veure algú, és a dir, que el fet d'haver vist algú és un fet dat i beneït que està fora de tota discussió. Cal comparar les clivellades amb les oracions canòniques anàlogues per poder observar els efectes de la pressuposició. Per exemple, quan hom nega la clivellada, *No és el PERE que vaig veure*, se segueix pressuposant que va veure algú, mentre que quan es nega l'oració canònica, *No vaig veure el PERE*, no hi ha pressuposició existencial. Igualment, la força pressuposicional de la clivellada també explica la diferència entre les seqüències *Em pensava que no veuria ningú però vaig veure el PERE* i *Em pensava que no veuria ningú però és el PERE que vaig veure* (cf. *Sabia que veuria algú i és el PERE que vaig veure*).

D'altra banda, les clivellades també s'associen amb una implicatura conversacional d'exhaustivitat o unicitat. Quan hom diu *El que vaig veure és el PERE* sembla implicar que el Pere fou l'única persona que va veure d'entre un conjunt de persones pertinents. En aquest sentit una seqüència com *El que vaig veure és el PERE i els altres també* és molt menys reeixida que la seqüència *Vaig veure el PERE i els altres també*.

Delin (1995) i altres han argumentat que la funció bàsica de les oracions clivellades és precisament expressar aquestes propietats semàntiques: pressuposició existencial

i implicatura d'exhaustivitat. L'associació de les clivellades amb rema i tema, en canvi, seria una conseqüència indirecta de la seva funció bàsica. De fet, hi ha exemples de clivellades amb conjunció en què la seqüència que hauria de ser temàtica (a la dreta de la «clivella») és, en canvi, remàtica:

- (62) a Fou al principi de la guerra que/quan les autoritats republicanes van prendre una sèrie de decisions que havien d'afectar negativament el desenvolupament de la HISTÒRIA
 b És en ocasions com aquestes {que / en què / en les que} les famílies es retroben per compartir unes hores PLEGATS

Aquestes dades confirmen l'anàlisi de Delin: les clivellades separen estructuralment la pressuposició existencial de l'element no pressuposat (l'assertió). En (62b) la pressuposició és que hi ha ocasions en què les famílies es retroben i l'assertió és que aquestes ocasions són precisament ocasions com les presents (en el moment de la proferència). La pressuposició i l'assertió, com argumenten Delin i altres, són conceptualment i empíricament diferents del tema i el rema. L'exemple (62b) pot ser una resposta a ¿Per què t'agraden tant, les ocasions com aquestes? (És (precisament) en ocasions com aquestes que les famílies es RETROBEN). El clivellament no marca la partició tema-remà sinó la partició entre pressuposició i assertió, que són elements semàntics de naturalesa diferent. És cert que sovint assertió i rema coincideixen en els mateixos elements oracionals: per exemple, (62b) amb una corba melòdica diferent podria ser una resposta a ¿Quan és que es retroben, les famílies, per compartir...?: És en ocasions com «AQUESTES» que... Aquí l'assertió coincideix amb el rema (en ocasions com aquestes) i si la clivella marca el rema és perquè marcant l'assertió marca també el rema de forma automàtica.

BIBLIOGRAFIA

- ADAMS, Marianne (1987): «From Old French to the theory of pro-drop», *Natural Language and Linguistic Theory* (Dordrecht) 5, pàg. 1-32.
- ANTINUCCI, Francesco, e Guglielmo CINQUE (1977): «Sull'ordine delle parole in italiano: l'emarginazione», *Studi di Grammatica Italiana* (Florència) 6, pàg. 121-146.
- ARIEL, Mira (1988): «Referring and accessibility», *Journal of Linguistics* (Londres) 24, pàg. 67-87.
- ASHBY, William J., Marianne MITHUN, Giorgio PERISINOTTO and Eduardo RAPOSO (ed.) (1993): *Linguistic Perspectives on the Romance Languages*. Philadelphia: John Benjamins.
- BACH, Kent, and Robert M. HARNISH (1979): *Linguistic Communication and Speech Acts*. Cambridge: The MIT Press.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. (1994): *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- BONET, Eulàlia (1990): «Subjects in Catalan», *The MIT Papers in Linguistics (Papers on Wh-movement)* (Cambridge, Mass.) 13, pàg. 1-26.
- (1991): *Morphology after Syntax: Pronominal Clitics in Romance*. Tesi doctoral, inèdita. Cambridge: MIT.
- BONET, Sebastià, Joan SOLÀ (1986): *Sintaxi generativa catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- BOVER, August, Maria-Rosa LLORET, Mercè VIDAL-TIBBITS (ed.) (2001): *Actes del Novè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- CALABRESE, Andrea (1982): «Alcune ipotesi sulla struttura informazionale della frase in italiano e sul suo rapporto con la struttura fonologica», *Rivista di Grammatica Generativa* (Pàdua) 7, pàg. 3-78.
- CAMPOS, Héctor (1986): *Inflectional elements in Romance*. Tesi doctoral, inèdita. Los Angeles: University of California.
- COLE, Peter (ed.) (1981): *Radical Pragmatics*. New York: Academic Press.
- CONTRERAS, Heles (1991): «On the position of subjects», dins Rothstein (ed.) 1991: 63-79.
- CULICOVER, Peter W., and Louise E. McNALLY (ed.) (1998): *The Limits of Syntax*. San Diego: Academic Press.
- DEKKER, P., M. STOKHOF (ed.) (1996): *Proceedings of the Tenth Amsterdam Colloquium*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- DELIN, Judy (1995): «Presupposition and shared knowledge in itclefts», *Language and cognitive processes* (Hove) 10, pàg. 97-120.
- EGUZKITZA, Andolin (1987): *Topics in the Syntax of Basque and Romance*. Bloomington: Indiana University Linguistics Club.
- ERTESCHIK-SHIR, Nomi (1998): «The syntaxfocus structure interface», dins Culicover i McNally (ed.) 1998: 211-240.
- ESPINAL, M. Teresa (1991): «The representation of disjunct constituents», *Language* (Baltimore) 67, pàg. 726-762.
- EUGENIO, Barbara di (1990): «Centering theory and the Italian pronominal system», *COLING Proceedings* (Hèlsinki) 13, pàg. 270-276.
- FERNÁNDEZ, Olga (1989): «Strong pronouns in null-subject languages and the Avoid Pronoun Principle», *The MIT Working Papers in Linguistics* (Cambridge, Mass.) 11, pàg. 228-239.

- FRANCO, Jon (1994): «The morphological, syntactic and semantic agreement status of Spanish object clitics», *Anuario del Seminario de Filología Vasca «Julio de Urquijo»* (Donostia) 28, pàg. 707-789.
- FULLANA, Olga, Francesc ROCA (ed.) (1998): *Studies on the Syntax of Central Romance Languages*. Girona: Universitat de Girona.
- GRVÓN, Talmy (ed.) (1983): *Topic Continuity in Discourse*. Philadelphia: John Benjamins.
- (1992): «The grammar of referential coherence as mental processing instructions», *Linguistics* (La Haia) 30, pàg. 5-55.
- GRÀCIA, Lluïsa (1988): «Tu també ho fas?: reflexions sobre l'ús de *fer-ho* en català», *Com: Ensenyar català als adults* (Barcelona) 17, pàg. 27-29.
- GREENBAUM, Sidney, Randolph QUIRK (1997): *Gramàtica per a l'estudi de la llengua anglesa*. Barcelona: Curial.
- GUNDEL, Jeanette K., Nancy HEDBERG and Ron ZACHARKY (1993): «Cognitive status and the form of referring expressions», *Language* (Baltimore) 69, pàg. 274-307.
- HALLIDAY, Michael A.K. (1985): *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
- HAWKINS, John A. (1994): *A performance theory of order and constituency*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HEIM, Irene (1982): *The Semantics of Definite and Indefinite Noun Phrases*. Tesi doctoral, inèdita. Amherst: University of Massachusetts.
- HENDRIKS, Herman, and Paul DEKKER (1996): «Links without locations: information packaging and nonmonotone anaphora», dins Dekker i Stokhof (ed.) 1996: 347-359.
- HERNANZ, M. Lluïsa, y José M. BRUCART (1987): *La sintaxis. 1. Principios teóricos. La oración simple*. Barcelona: Crítica.
- HORVATH, Julia (1986): *FOCUS in the theory of grammar and the syntax of Hungarian*. Dordrecht: Foris.
- KAMP, Hans (ed.) (1990): *Conditionals, defaults, and belief revision*. Edinburg: Centre for Cognitive Science.
- KUNO, Susumu (1972): «Functional sentence perspective», *Linguistic Inquiry* (Cambridge, Mass.) 3, pàg. 269-320.
- (1982): «The focus of the question and the focus of the answer», *Papers from the Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society* (Chicago) 18, pàg. 134-157.
- LADD, D. Robert (1996): *Intonational phonology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LAKA, Itziar (1993): «Negative and emphatic fronting in Spanish: Movement to Sigma», dins Ashby et al. (ed.) 1993: 315-334.
- MANN, William C., and Sandra A. THOMPSON (ed.) (1992): *Discourse description*. Philadelphia: John Benjamins.
- MILLER, Philip (1992): *Clitics and Constituents in Phrase Structure Grammar*. New York: Garland.
- OOSTEN, Jeanne van (1986): *The Nature of Subjects, Topics, and Agents*. Bloomington: Indiana University Linguistics Club.
- PESETSKY, David (1987): «Wh-in-situ: Movement and unselective bindings», dins Reuland i Meulen (ed.) 1987: 98-129.
- PIKE, Kenneth L. (1945): *The Intonation of American English*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- PRINCE, Ellen F. (1981): «Toward a taxonomy of given/new information», dins Cole (ed.) 1981: 223-255.

- PRINCE, Ellen F. (1992): «The ZPG Letter: Subjects, Definiteness, and Information-status», dins Mann i Thompson (ed.) 1992: 295-326.
- PUJOL, Josep M., Joan SOLÀ (1995): *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. Barcelona: Columna.
- QUER, Josep (1992-1993): «Estructures dislocades i quantificadors», *Llengua & Literatura* (Barcelona) 5, pàg. 393-415.
- REULAND, Eric J., and Alice ter MEULEN (ed.) (1987): *The representation of (In)definiteness*. Cambridge: The MIT Press.
- RIGAU, Gemma (1988): «Strong pronouns», *Linguistic Inquiry* (Cambridge, Mass.) 19, pàg. 503-511.
- ROCHEMONT, Michael S. (1986): *Focus in Generative Grammar*. Philadelphia: John Benjamins.
- ROCHEMONT, Michael S., and Peter W. CULICOVER (1990): *English Focus Constructions and the Theory of Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ROSSELLÓ, Joana (1986): *Gramàtica, configuracions i referència: per una teoria alternativa del prodrop romànic*. Tesi doctoral, inèdita. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- ROTHSTEIN, Susan D. (ed.) (1991): *Perspectives on Phrase Structure: Heads and Licensing*. New York: Academic Press.
- SACCON, Graziella (1992): «VP-internal arguments and locative subjects», *Proceedings of the North-Eastern Linguistic Society* (Ithaca) 22, pàg. 383-397.
- SOLÀ, Jaume (1994-1995): «Concordança i subjectes», *Llengua & Literatura* (Barcelona) 6, pàg. 217-231.
- SOLÀ, Joan (1990): *Lingüística i normativa*. Barcelona: Empúries.
- (1994): *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*. Barcelona: Empúries.
- (1999): *Parlem-ne: converses lingüístiques*. Barcelona: Proa.
- VALLDUVÍ, Enric (1986): «The discourse functions of pro-drop and subject postposition in Catalan», *The Penn Review of Linguistics* (Filadèlfia) 11, pàg. 129-136.
- (1992): *The informational component*. New York: Garland.
- (1993): «Catalan as VOS: Evidence from information packaging», dins Ashby et al. (ed.) 1993: 335-350.
- (1994): «Catalan detachment and information packaging», *Journal of Pragmatics* (Amsterdam) 22, pàg. 573-601.
- (2001): «La dislocació del verb en català», dins Bover et al. (ed.) 2001: 467-494.
- VALLDUVÍ, Enric, and Maria VILKUNA (1998): «On rheme and kontrast», dins Culicover i McNally (ed.) 1998: 79-108.
- VELTMAN, Frank (1990): «Defaults in update semantics», dins Kamp (ed.) 1990: 28-63.
- VIAPIANA, Joaquim (1980): «Algunes consideracions sobre les formes pronominals clíiques del barceloní», *Anuario de Filología* (Barcelona) 6, pàg. 459-483.
- VILKUNA, Maria (1989): *Free word order in Finnish*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VILLALBA, Xavier (1998): «Right dislocation is not right-dislocation», dins Fullana i Roca (ed.) 1998: 227-241.
- WARD, Gregory, and Ellen F. PRINCE (1991): «On the topicalization of indefinite NPs», *Journal of Pragmatics* (Amsterdam) 16, pàg. 167-177.